

ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΜΠΕΝΑΚΗ THE FRIENDS OF THE BENAKI MUSEUM

60 ΧΡΟΝΙΑ ΦΙΛΟΙ

Αγαπητοί Φίλες και Φίλοι, αυτή τη χρονιά, το 2017, το Σωματείο «Οι Φίλοι του Μουσείου Μπενάκη» συμπληρώνει 60 χρόνια συνεχούς παρουσίας στο χώρο του πολιτισμού.

Ήταν Μάιος του 1957, 27 χρόνια μετά την ίδρυση του Μουσείου Μπενάκη (1930), που ξεκίνησε το Σωματείο. Στην αρχή τα μέλη λιγοστά, μια μικρή ομάδα, αλλά πολύ εκλεκτά. Περνώντας τα χρόνια η ομάδα μεγάλωσε κι έφθασε να αριθμεί πάνω από 1.000 μέλη.

Οι Φίλοι στέκουν δίπλα στο Μουσείο και είναι πάντα πρόθυμοι να του συμπαρασταθούν και να το ενισχύσουν ηθικώς και υλικώς για την πραγματοποίηση των σκοπών του. Για να διατηρεί την αξιοπιστία του και την αίγλη του! Είναι ένα Μουσείο μοναδικό, που περικλείει όλη την ένδοξη ιστορία της πατρίδας μας, της Ελλάδας. Εξ άλλου, το Μουσείο είναι η αιτία της ύπαρξης και η καθ' οιονδήποτε τρόπο ενίσχυσή του ο σκοπός του Σωματείου μας.

Οι Φίλοι μέσα από τις πολλές εκδηλώσεις και δραστηριότητες πλουτίζουμε τις γνώσεις μας, απολαμβάνοντας όλα αυτά που μας προσφέρονται. Έχουμε δηλαδή μια σχέση «διαδραστική» και με το Μουσείο μας και γενικώς με το χώρο του πολιτισμού!

Ευχόμαστε λοιπόν από καρδιάς το Σωματείο να συνεχίσει να ζει, να μεγαλώνει, έχοντας πολλούς και θερμούς Φίλους και να συμπληρώνει τις δεκαετίες τη μια μετά την άλλη!

Ρωξάνη Τσιμπιροπούλου

Το κεντρικό κτήριο της οδού Κουμπάρη (περ. 1930-1931), όπου η πρώτη έδρα των Φίλων

Φωτογραφικό Αρχείο ΜΜ

Η οικία Ν. Χατζηκυριάκου-Γκίκα, που φιλοξενεί σήμερα το Γραφείο του Σωματείου

Φωτογραφικό Αρχείο ΜΜ

87 ΧΡΟΝΙΑ ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΠΕΝΑΚΗ, 60 ΧΡΟΝΙΑ ΦΙΛΟΙ

Φωτογραφικό Αρχείο ΜΜ

*Τμήμα της μόνιμης έκθεσης του Μουσείου
(φωτογραφία του Γεωργίου Μπούκα με ανάθεση
του Αντώνη Μπενάκη το 1930-31)*

Το δημιουργήμα του Αντώνη Μπενάκη, εθνικού ευεργέτη και γόνου οικογένειας ευεργετών, συμπληρώνει φέτος 87 χρόνια ζωής. Μεγαλωμένος στην Αλεξάνδρεια, όπου το πνεύμα της προσφοράς προς το συνάνθρωπο και ευρύτερα η δραστηριοποίηση για την ανάδειξη, την πρόοδο και την ευημερία του Ελληνισμού των μετεπαναστατικών χρόνων παρέμενε ζωντανή, επέλεξε την ίδρυση ενός Μουσείου στην Αθήνα για να υπηρετήσει τα υψηλά του ιδανικά. Με το παράδειγμά του, με την προσφορά των ανεκτίμητων συλλογών του στο έθνος και με την πολύμορφη προικοδότηση στη συνέχεια (και ως το θάνατό του το 1954) του νεαρού οργανισμού, κατέστησε εφικτή αφ' ενός τη δημιουργία ενός φορέα που στο διηνεκές θα προέβαλε τη διαχρονική πορεία του Ελληνισμού, αφ' ετέρου ένα κύμα δωρεών αντικειμένων, χειμνίων, έργων τέχνης, βιβλίων, αρχείων, χρημάτων, με τα οποία το δημιουργήμα του κατέστη κορυφαίος μουσειακός οργανισμός της χώρας, σταθερό σημείο αναφοράς για κρατικά και μη μουσεία, με αναμφισβήτητο κύρος και διεθνή αναγνώριση.

Η συμπλήρωση 60 χρόνων από την ίδρυση του Σωματείου των Φίλων του Μουσείου συμπίπτει με μια περίοδο εξαιρετικά δύσκολη για το ίδιο το Μουσείο, που –όπως όλοι οι πολιτιστικοί οργανισμοί στη χώρα μας– πλήττεται καιρώς και ανηλεώς από τη βαθύτατη και πολυεπίπεδη κρίση των τελευταίων 8 χρόνων. Η αδιάστακτη φορολόγηση, η διακοπή της οφειλόμενης κρατικής επιχορήγησης, η ραγδαία μείωση των χορηγιών καθιστούν την καθημερινή λειτουργία και τη συνέχιση της ευεργετικής για τον ελληνικό και τον παγκόσμιο πολιτισμό δράσης του Μουσείου πραγματικό άθλο. Παρά τα αναπόφευκτα προβλήματα που και οι ίδιοι βεβαίως αντιμετωπίζουν, οι Φίλοι δεν έπαψαν ούτε στιγμή να βρίσκονται στο πλευρό του Μουσείου. Συνεχίζοντας αταλάντευτα το έργο τους επί έξι δεκαετίες, ανταποκρίνονται με θέρμη στις πιεστικές ανάγκες του (ξεπερνώντας συχνά τις δυνατότητές τους) με τον ίδιο ενθουσιασμό που οδήγησε στη γέννησή τους

το 1957, καθώς σταθερός σκοπός τους «είναι η ηθική και υλική ενίσχυσις και συμπαράστασις του Μουσείου Μπενάκη προς επίτευξιν των σκοπών του».

Με την ευκαιρία της μεγάλης αυτής επετείου, επανεκδίδεται το Δελτίο των Φίλων μετά από διακοπή 6 ετών. Εκτός από τον καθιερωμένο απολογισμό των εκδηλώσεων κατά το 2016, το μεγαλύτερο μέρος του τεύχους περιλαμβάνει μια αναδρομή στο χρονικό της ίδρυσης και της οργάνωσης του Σωματείου, την παρουσίαση των από κάθε άποψη εντυπωσιακών χορηγιών του προς το Μουσείο, των αντικειμένων με τα οποία συνέβαλε τα τελευταία 60 χρόνια στον εμπλουτισμό των συλλογών του, των τρόπων με τους οποίους ενίσχυσε τα Τμήματά του ή κατέστησε γνωστό το έργο του. Τα κείμενα του αφιερώματος συντάχθηκαν από τον υπογράφοντα κατόπιν επισταμένης έρευνας στα αρχεία των Φίλων και του Μουσείου Μπενάκη. Θερμές ευχαριστίες οφείλονται στις Φωτογραφικές Υπηρεσίες και στο Φωτογραφικό Αρχείο του Μουσείου, για την πρόθυμη παραχώρηση υλικού. Στο εορταστικό πνεύμα των 60 χρόνων και η σταθερή στήλη της αθηναιογράφου Αρτέμιδος Σκουμπουρδή, ώστε να γνωρίσουμε τις συνθήκες μέσα στις οποίες δημιουργήθηκε το Σωματείο στην πρωτεύουσα το 1957.

Σ.Ι.Α.

Ενημερωτικό Δελτίο των Φίλων του Μουσείου Μπενάκη

ISSN: 2529-1645

Κριεζώτου 3, 106 71 Αθήνα

Τηλ.: 210-7229958, Fax: 210-7298183

E-mail: friendbm@otenet.gr

Συντακτική Επιτροπή:

Διοικητικό Συμβούλιο των Φίλων του Μουσείου Μπενάκη

Υπεύθυνος Σύνταξης: Σταύρος Ι. Αρβανιτόπουλος**Γραμματεία:** Μαριέλλα Τσαλδάρη**Art Director:** Κωνσταντίνος Αρβανιτόπουλος

Διοικητικό Συμβούλιο Φίλων του Μουσείου Μπενάκη

Πρόεδρος:

Ρωξάνη Τσιμπροπούλου

Α' Αντιπρόεδρος:

Κατερίνα Αγραφιώτη

Β' Αντιπρόεδρος:

Απόστολος Βερβέρογλου

Γεν. Γραμματέας:

Νίκος Καρράς

Ταμίας:

Γιώργος Πισιμίσης

Μέλη:

Σταύρος Ι. Αρβανιτόπουλος

Αθηνά Κυρτάτα-Αντωνοπούλου

Μαρία Μπενιά-Δριβα

Αρτεμης Σκουμπουρδή

ΕΠΕΤΕΙΑΚΟ ΑΦΙΕΡΩΜΑ

ΕΔΡΑ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΕΙΟΥ

Αλέξανδρος Τσάτσος
(Αρχείο ΦΜΜ)

Βιργινία Ζάννα
(Αρχείο ΜΜ)

Ελένη Ευκλείδη
(Αρχείο ΜΜ)

Γεώργιος Σπέντσας
(Αρχείο ΦΜΜ)

Η πρώτη, άτυπη, έδρα των Φίλων ήταν το γραφείο της Μ. Αποστολοπούλου στο υπόγειο του κεντρικού κτηρίου. Μόλις το 1982, επί Προεδρίας Γεωργίου Σπέντσας, το Σωματείο εγκαταστάθηκε σε ιδιαίτερο δωμάτιο, στον ίδιο χώρο. Η μετακίνηση όλων των γραφείων δέκα χρόνια αργότερα, ώστε να ξεκινήσει η ανακατασκευή του Μουσείου, οδήγησε τη Γραμματεία αρχικώς στο απέναντι κτήριο (Κουμπάρη 2) –πρώτα σε ένα μικρό διαμέρισμα του 2ου ορόφου και στη συνέχεια στο αρχοντικό διαμέρισμα της Μαρίας Σπέντσας στον 5ο όροφο, όπου συστεγαζόταν με το Φωτογραφικό Αρχείο, το Νομικό Τμήμα, το Λογιστήριο, το Γραφείο του Πωλητηρίου, τη Βιβλιοθήκη, τη Λαογραφική Συλλογή και ένα εργαστήριο συντήρησης-, το 2000 στο ισόγειο της Πλατείας Φιλικής Εταιρείας 15, το 2011 εκ νέου στο αποκατεστημένο πλέον διαμέρισμα Μ. Σπέντσας. Από το Σεπτέμβριο του 2013 το Γραφείο των Φίλων φιλοξενείται σε ιδιαίτερο χώρο της κατοικίας του Ν. Χατζηκυριάκου-Γκίκα στην οδό Κριεζώτου.

Καθοριστικής σημασίας για τη λειτουργία του Σωματείου είναι βεβαίως η δράση του Διοικητικού Συμβουλίου και της Γραμματείας και η μεταξύ τους συνεργασία. Στις τακτικές και τις έκτακτες συνεδριάσεις του το εννεαμελές Συμβούλιο συντάσσει το πρόγραμμα εκδηλώσεων, αποφασίζει για τις πάσης φύσεως χορηγίες προς το Μουσείο και τα Τμήματά του, κρίνει τις αιτήσεις των νέων μελών, ελέγχει την κίνηση του ταμείου, προετοιμάζει τη Γενική Συνέλευση και τις αρχαιρεσίες, συντονίζει τις ενέργειες των μελών του. Η Γραμματεία αναλαμβάνει την εκτέλεση συγκεκριμένων αποφάσεων, την επαφή με τα μέλη και με τους τρίτους, την καθημερινή λειτουργία του γραφείου.

Το πρώτο Διοικητικό Συμβούλιο συγκρότησαν τα εξής ιδρυτικά μέλη:

Αλέξανδρος Τσάτσος (Πρόεδρος)
Βιργινία Ζάννα (Α' Αντιπρόεδρος)
Ελένη Ευκλείδη (Β' Αντιπρόεδρος)
Γεώργιος Σπέντσας (Γενικός Γραμματεύς)
Αναστάσιος Κανελλόπουλος (Ταμίας)
Ρένα Ανδρεάδη
Ιωάννης Γερούλανος
Βίκτωρ Μελάς
Μανόλης Χατζηδάκης

(εκπρόσωπος του Μουσείου Μπενάκη).

Με μικρές εξαιρέσεις η σύνθεση του Συμβουλίου παρέμεινε σταθερή ως το 1971, οπότε εφραμύστηκε (καίτοι τυπικώς

εγκρίθηκε από το Πρωτοδικείο μόλις το 1973) η πρόβλεψη του αναθεωρημένου Καταστατικού για υποχρεωτική παρामीνη εκτός Συμβουλίου για ένα τουλάχιστον έτος των αποχωρούντων μελών του. Το έτος εκείνο αποχώρησε η επί 14 χρόνια Β' Αντιπρόεδρος, μεγάλη δωρήτρια του Μουσείου, Ελένη Ευκλείδη· η προσφορά της προς το Σωματείο και προς το Μουσείο αναγνωρίστηκε με την εκλογή της ως επίτιμης Προέδρου, διάκριση που ουδέποτε άλλοτε απονεμήθηκε στην ιστορία του Σωματείου. Νέα τομή έφερε η τροποποίηση του Καταστατικού το 2002, με την οποία δόθηκε η δυνατότητα επανεκλογής για δεύτερη συνεχόμενη τριετία, ώστε να καταστεί ευκολότερο το έργο του Δ.Σ. με την παραμονή έμπειρων μελών για μεγαλύτερο διάστημα.

Κατά την εξηκονταετή δράση του Σωματείου, 95 συνολικώς πρόσωπα εξελέγησαν μέλη του Συμβουλίου του, προσφέροντας το χρόνο, τις ικανότητες και τις ιδέες τους για τον κοινό σκοπό, την ενίσχυση με κάθε δυνατό τρόπο του έργου του Σωματείου και του Μουσείου¹:

Κατερίνα Αγραφιώτη (Μ2007-12, Γ2012-13, Α2014-17), Νίνα-Μαρία Αθανάσογλου (Μ1975-76), Ρένα Ανδρεάδη (Μ1957-73, Β1974-77), Σταύρος Ι. Αρβανιτόπουλος (Μ1995-98 και 2013-17, Γ2001-2007), Αλέξανδρος Αργυρόπουλος (Π1971-74), Παύλος Βαλασάκης (Τ1983-84, Μ1992-94), Ανθή Βαλασαμάκη (Μ1993-94, Γ1994-96, Μ1997-2000 και 2003-07, Γ2007-09), Παύλος Βασδέκης (Μ1987-88, Τ1988-90), Νίκος Βασιλάτος (Μ1991-94, 1997-99 και 2001-02, Α2002-07, Π1999-2000 και 2008-14), Ντόρα Βασιλικού (Μ1985-86, Β1986-87, Α1987-88), Απόστολος Βερβέρογλου (Μ2013-14, Τ2005-11 και 2014-15, Β2015-17), Διονύσης Βλαχόπουλος (Μ2005-06, Β2006-07, Α2007-08), Γεώργιος-Αντώνιος Βορλόου (Μ2002-04, Τ2004-05), Ανδρέας Βουρλούμης (Μ1974-76, Α1976-77 και 1979-80, Π1980-82), Ιωάννης Γερούλανος (Μ1957-61, Γ1961-73), Δέσποινα Γερούλανου (Μ1990-91, Τ1991-93), Μαργενα Γεωργιάδη (Μ2000-2003), Μαίρη Γιαννουλάτου (Μ1978-80), Ιωάννης Γρηγοριάδης (Τ1993-94, Π1994-96, Α1999-2002), Σοφίκα Δοανίδου (Π1977-80), Μαρία Δοξιάδη (Μ1984-85, Τ1985-87, Μ1994-96), Στέφανος Δούκας (Π1974-77, Β1978), Γιάννης Δριβας (Μ2009-11, Τ2011-14, Γ2014-15), Λουκία Δρού-

1. Ακολουθείται αλφαβητική και όχι χρονολογική σειρά. Για τη θέση στο Δ.Σ. υιοθετούνται οι εξής συντομογραφίες: Π=Πρόεδρος, Α=Α' Αντιπρόεδρος, Β=Β' Αντιπρόεδρος, Γ=Γενικός Γραμματεύς, Τ=Ταμίας, Μ=Μέλος.

Αναστάσιος Κανελλόπουλος
(Αρχείο ΦΜΜ)

Ρένα Ανδρεάδη
(Αρχείο ΜΜ)

Ιωάννης Γερούλανος
(Αρχείο ΜΜ)

Βίκτωρ Μελάς
(Αρχείο ΦΜΜ)

για (Μ1982-84, Β1984-85), Λίτσα Έβερτ (Μ2001-04), Ελένη Ευκλείδου (Β1957-71), Βιργινία Ζάννα (Α1957-72, Β1973-74, Α1974-76), Έφη Καλλιγά (Τ2002-04, Μ2004-05), Ανδρέας Καλλιγάς (Μ1982-83, Γ1983-85, Μ1992-95), Παύλος Καλλιγάς (Μ1988-90, Τ1990-91), Αναστάσιος Κανελλόπουλος (Τ1957-72), Σάρα Καρούζου (Μ1977-80), Νίκος Καρράς (Μ2014-16, Γ2016-17), Βασιλεία Κασελούρη-Ρηγοπούλου (Μ2011-13, Β2013-14), Κωνσταντίνος Κατσιμπάς (Μ1977-78), Στέλιος Κνιθάκης (Τ1983-84, Α1984-85, Π1985-86), Μαρία Κονταρέλλη (Μ1968-73), Καίτη Κόντου (Γ1996-99, Μ2000-01, Β2001-06), Αλίκη Κορομηλά (Μ1980-82, Β1982-83), Κατερίνα Κορρέ (Μ1984-86, 1988-89 και 1995-98, Β2008-09, Α1986-87, 1989-90 και 2009-14, Π1990-91), Άλκης Κοτζάμπασης (Μ1981-83, Β1983-84), Αλίκη Κουλουβάτου (Μ1989-90, Β1990-91, Α1991-92, Μ1994-97), Αθηνά Κυρτάτα-Αντωνοπούλου (Μ2015-17), Ιωάννης Κωνσταντινίδης (Μ1999-2000, Τ2000-02), Ιωάννης Κωστόπουλος (Μ1975-77, Β1977-78), Φανή Λαμπαδαρίου (Μ1971-75 και 1976-77, Α1977-79), Χριστίνα Λάσκαρη (Μ2013-15, Γ2015-16), Λένα Λεβίδη (Τ1997-2000), Μάρω Λιναρδάτου (Μ1983-84), Νέλλη Μαλικοπούλου (Μ1978-81), Πάνος Μανιάς (Μ2006-07, Β2007-08, Α2008-09), Μαρία Μαντζούνη (Μ1984-85, Β1985-86), Δήμος Μαντζούνης (Μ1978-79, Τ1979-81), Φωφώ Μαυρικίου (Μ1981-82, Α1982-84), Αμαλία Μεγαπάνου (Γ1975-78, 1981-82, Μ1982-83), Βίκτωρ Μελάς (Μ1957-68), Δημήτριος Μελάς (Μ1971, Τ1971-74 και 1976-79), Νένα Μιχελάκη (Μ1980-82, Γ1982-83), Βασίλειος Μόστρας (Μ1961-68), Λίτσα Μούση (Μ2009-13, Β2013), Λίνος Γ. Μπενάκης (Μ1996-97, Β1997-98, Α1998-99, Μ2000-01, Π2001-06), Λουκάς Μπενάκης (Μ1968-71), Μαρία Μπενία-Δρίβα (Μ2016-17), Δημήτριος Μπίτσιος (Μ1974-76), Παύλος Μυλωνάς (Μ1977-78), Λίλα Ντε Τσάβες (Μ1986-89, Α1992-93, Β1993-94, Α1994-95, Μ1998-99, Β1999-2000, Π2000-01), Ανδρέας Παντελάκης (Μ1988-91), Αργήνη Παπαδοπούλου (Μ1972-75), Ντόρη Παπαστράτου (Μ1972-73, Γ1973-75), Παναγιώτης Παπατσώνης (Β1971-72, Α1972-74), Μάνος Παυλίδης (Μ1989-92), Ευδοκία Παυλώφ (Γ1989-92, Α1993-94, Μ1998-99, Γ1999-2001), Ιωάννης Πεσμαζόγλου (Μ1986-88, Α1988-89, Β1991-93, Π1993-94, Β1995-97, Α1997-98), Γιώργος Πισιμίσης (Τ2015-17), Κάρολος Πολίτης (Μ1976-77), Νίκος Ρωκ-Μελάς (Μ1979-80, Β1980-81, Α1981-82 και 1985-86, Π1986-88), Αλέξανδρος Ρωμάνος (Μ1973-74, Τ1974-76, Μ1980-81, 1981-83), Αλέξανδρος Σαμαράς (Γ1978-81, Μ1983-86), Αγγελική Σβορώνου (Μ1983-84), Μαρία Σινούρη (Μ1991-92, Γ1992-94), Άρτεμις Σκουμπούρη (Μ1999-2002, 2004-10, 2014-17), Γεώργιος Σπέντσας (Γ1957-61, Π1982-85), Ελένη Στρατήγη (Μ1976-79), Ιωάννα Στράτου (Μ1979-80, Α1980-81, Β1981-82 και 1987-90), Κάτε Συνοδινού (Μ2010-13, Β2013-15), Αλέξανδρος Τομπάκης (Μ2007-09, Β2009-13), Κωνσταντίνος Τσαμαδός (Μ1986-87, Γ1987-88, Π1988-89, Α1990-91, Π1991-93 και 1996-99), Αλέξανδρος Τσάτσος (Π1957-71), Ρωξάνη Τσιμπιροπούλου (Μ2006-09, Γ2009-12 και 2013-14, Π2014-17), Ιωάννα Φωκά (Μ1990-93), Μάνος Χαριτάτος

Μανώλης Χατζηδάκης
(Αρχείο ΜΜ)

Σοφία Δοανίδου
(Αρχείο ΜΜ)

(Β1998-99, Μ1999-2001), Αλέξανδρος Χατζ-Σούτζος (Τ1985-88, Β1994-95, Α1995-97), Μανώλης Χατζηδάκης (Μ1957-73), Λένα Χατζηπέτρου (Μ1987-88, Γ1988-89, Π1989-90, Μ1994-95, Τ1995-97, Μ2002-06, Π2006-08), Μαρία Χωραφά (Τ1994-95).

Κατά τους πρώτους μήνες μετά την ίδρυση του Σωματίου τη διεκπεραίωση των εκκρεμοτήτων ανέλαβε η μετέπειτα Πρόεδρος Σοφία Δοανίδου. Από τον Ιανουάριο του 1958 ωστόσο τη Γραμματεία ανέλαβε σε επαγγελματική πλέον βάση η Μαρία Αποστολοπούλου, ιδιαιτέρως του Αντώνη Μπενάκη από το 1950 ως το θάνατό του το 1954, υπεύθυνη της Γραμματείας του Μουσείου ως το 1985 και Γραμματέας των Φίλων ως το 1983. Με την καθοδήγηση και τις πολύτιμες συμβουλές της την διαδέχθηκε η ως τότε εθελόντρια Κατερίνα Καλούδη (1983-1984) και στη συνέχεια οι Μιράντα Γιαννούση (1984-1992), Ελίζα Παπαδοπούλου (1988-1994) και Βασιλική Ζάχου (1990-1998), καθώς ο φόρτος εργασίας και οι ανάγκες των εργαζομένων μελών επέβαλαν την αύξηση των ημερών λειτουργίας της Γραμματείας από δύο αρχικώς σε τρεις και εν τέλει σε έξι. Σε συνεργασία (από το 1992) με την Ελ. Παπαδοπούλου και τη Β. Ζάχου και από το 1998 μόνη υπεύθυνη του καίριου τομέα του Σωματίου είναι η ανεκτίμητη Μαριέλλα Τσαλδάρη.

Το διαμέρισμα της Μ. Σπέντσα, έδρα των Φίλων στο διάστημα 1992-2000 και 2011-2013 (Αρχείο ΜΜ)

Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΠΡΟΣ ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ: ΕΜΠΛΟΥΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ

Χωρίς αμφιβολία εντυπωσιακός είναι ο απολογισμός στον τομέα του εμπλουτισμού από τους Φίλους των συλλογών του Μουσείου κατά τα 60 χρόνια της δράσης του Σωματείου. Πήλινα, γυάλινα και μετάλλινα αγγεία, γλυπτά, νομίσματα, χαρακτικά, πίνακες, εικόνες, τάματα, ξυλόγλυπτα, λιθανάγλυφα, τμήματα παραδοσιακών ενδυμασιών, στοιχεία επίπλωσης και διακόσμησης οικιών, έγγραφα, βιβλία, φωτογραφίες, χρονολογούμενα από την αρχαιότητα ως τον 20ό αι., προστέθηκαν στα αποκτήματα του Μουσείου χάρις στις ενέργειες των Φίλων του.

Πρόκειται για στοιχεία του ελληνικού και άλλων πολιτισμών, για την αγορά των οποίων το Σωματείο κατέβαλε το σύνολο ή μέρος του απαιτούμενου ποσού, είτε στη μνήμη μελών του ή μελών της οικογένειας του Μουσείου, είτε ύστερα από υπόδειξη της Διοίκησής του προκειμένου να καλυφθούν κενά στις συλλογές. Σε αυτά θα πρέπει να προστεθούν αντικείμενα (ή αρχεία) τα οποία μεμονωμένα μέλη

του Σωματείου αγόρασαν ή κατείχαν ήδη και στη συνέχεια προσέφεραν στο Μουσείο.

Στον κατάλογο των αντικειμένων των δύο πρώτων κατηγοριών που ακολουθεί, αναφέρεται το έτος κτήσεως, ο αριθμός ευρετηρίου και -εφ' όσον μαρτυρείται- το ποσόν που κατεβλήθη.

J. Cartwright, *Λειβαδιά* (περ. 1820)

Atkins, *South Side of Parthenon* (1801)

J.-B. Hilaire,
Συνοικία των Αθηνών

- 1957** Μικρός κύαθος από λευκό πηλό. Ιράν, Κασάν, τέλη 13ου-α' ήμ. 14ου αι., (δωρεά του J. Pozzi προς τους Φίλους). ΓΕ 11401
- 1959** 7 υδατογραφίες του J. Cartwright, περ. 1820 (46.704,70δρχ.). ΓΕ 22956, 23973, 23975-23978, 24069
- 1959** Ξυλόγλυπτος σταυρός ευλογίας λαϊκής τέχνης Ηπείρου (1.000δρχ.). ΓΕ 14064
- 1959** 6 υδατογραφίες του Atkins του 1801 (5.200δρχ. μαζί με το ΓΕ 24316). ΓΕ 23339-23343
- 1959** Πανόραμα Αθηνών, τσιγκογραφία της C. Bracebridge (1836) (5.200δρχ. μαζί με τα ΓΕ 23339-43). ΓΕ 24316
- 1959** Ασημένιο τάσι με έκτυπο διάκοσμο, 1828. ΕΑ 2146
- 1960** Εικόνα της Ανάστασης, β' ήμ. 16ου αι. (10.000δρχ. μαζί με το ΓΕ 11805). ΓΕ 11804
- 1960** Κλειστό τρίπτυχο προθέσεως, τέλη 17ου αι. (10.000δρχ. μαζί με το ΓΕ 11804). ΓΕ 11805
- 1961** Ξυλόγλυπτη σκυριανή κασέλα (*καναβέτα*), 18ος αι. (18.000δρχ.). ΓΕ 12935
- 1961** 26 φιάλες λαϊκής τέχνης. ΓΕ 18538-18563
- 1963** Ξυλόγλυπτη ηπειρώτικη κασέλα, μέσα 19ου αι. Εισ μνήμην Κ. Α. Μπενάκη (15.000δρχ.). ΓΕ 12999
- 1967** Λεύκωμα με αυτόγραφα ποιήματα του Κωνστ. Καβάφη και υδατογραφίες Αριστείδη Καβάφη, 1884-85. Εισ μνήμην Αρ. Κυριακίδη (10.000δρχ.). 201
- 1969** Ξύλινη πινακίδα με παράσταση στρατιωτικού αγίου, 5ου ή 6ου αι. μ.Χ. (15.000δρχ.). 21873
- 1971** Αγ. Πελαγία, κρητική εικόνα, β' ήμ. 16ου αι. Εισ μνήμην Αν. Κανελλόπουλου (8.000δρχ. και 1.300δρχ. για τη συντήρησή της). ΓΕ 22122
- 1971** 2 σαγιάδες αργυρούφαντοι με χρυσά σιρίτια, ίσως από το Καστελλόριζο. 3812-3813
- 1972** Συνοικία των Αθηνών, υδατογραφία του J.-B. Hilaire (25.000δρχ.). 23959
- 1972** Τρίπτυχο, β' ήμ. 15ου αι. Εισ μνήμην Αργ. Σαλβάγου (συμβολή με 40.000δρχ.). 22251
- 1973** Ζευγάρι μανίκια από πονκάμισο τσοπάνη της Σκύρου (15.000δρχ. μαζί με τα ΓΕ 22420, 3865-66). ΓΕ 22421
- 1973** Μαξιλαροθήκη από τη Σκύρο (15.000δρχ. μαζί με τα ΓΕ 22421, 3865-66). ΓΕ 22420
- 1973** 2 βρεφικοί σκούφοι (*τσεμπέρια*) από τη Σκύρο (15.000δρχ. μαζί με τα ΓΕ 22420-21). ΓΕ 3865-3866
- 1973** 2 λίθινες πλάκες λαϊκής τέχνης Χίου (30.000δρχ.). 25734-25735

Γ. Ρίζος, Ναός Κοιμήσεως της Θεοτόκου. Βόνιτσα (1980)

Α. Χαρισιάδης, Θεοτόκιες ορνυζών. Αγίασμα Νέστον (1950)

Τμήμα κασέλας με γραπτό διάκοσμο

Αρχείο ΜΜ

- 1973 20 έγγραφα, 1824-1825 (40.000δρχ.). 238
- 1973-1974 Αρχείο φωτογραφιών του Περ. Παπαχατζιδάκη (6.159 α/μ πλάκες) (συμβολή με 600.000δρχ.)
- 1974 3 πλάκες επενδύσεως τύπου Κιουτάχειας. ΓΕ 23748-23750
- 1976 Αργυρό τασάκι λαϊκής τέχνης, 1828. Εισ μνήμην Ελ. Ευκλείδη (22.500δρχ.). ΕΑ 2146
- 1978 Ανδρική και γυναικεία φορεσιά Σαρακατσάνων Θράκης. Εισ μνήμην Αιγ. Μεγαπάνου. ΦΟΡ 272, 273
- 1979 Εικόνα του 19ου αι. 25905
- 1979 10 ασημένια σφυρήλατα τάματα, 19ος αι. (15.000δρχ. μαζί με το ΓΕ 25915). ΓΕ 25905-25914
- 1979 Χάλκινο εξάρτημα λυχνοστάτη, 19ος αι. (15.000δρχ. μαζί με τα ΓΕ 25905-14). ΓΕ 25915
- 1979 Χαρτί επένδυσης τοίχου με σκηνές από τον Αγώνα, Γαλλία, 1828. Δωρεά για τα 25 χρόνια από το θάνατο του Αντώνη Μπενάκη (50.000δρχ.). ΓΕ 25946
- 1979 Παιδική φορεσιά από την Κρήτη (15.000δρχ.). ΦΟΡ 277
- 1980 Επιστολή του Ελ. Βενιζέλου προς τον Απ. Αλεξανδρή, 19/1/1923. 343
- 1980 Συλλογή Δομνίκας Μαλαμίδη (συμβολή με 35.000 δρχ.)
- 1980 Συλλογή 40 κεραμικών Τσανάκ Καλέ του Αλ. Λαντιέ
- 1980 8 χάλκινα σκεύη λαϊκής τέχνης. ΓΕ 25990-25997
- 1980 Σίδερο σιδερώματος. ΓΕ 25998
- 1980 Πέλεκυς σιδερένιος. ΓΕ 25999
- 1981 Φορεσιά από την περιοχή της Φλώρινας (Πρέσπες). Εισ μνήμην Βιργ. Ζάννα (40.000δρχ.). ΦΟΡ 285
- 1982 7 σκεύη λαϊκής τέχνης (21.500δρχ.). ΓΕ 27481-27487
- 1982-1983 Αρχείο φωτογραφιών βυζαντινών και μεταβυζαντινών μνημείων Αιτ/νίας του Γ. Ρίζου (συμβολή με 425.000δρχ.)
- 1984 Μαρμαρίνες θύρες και παράθυρα οικίας της Ίου, 18ος αι. (συμβολή στην αγορά με 400.000δρχ.) 29542
- 1985 Εικόνα της Προσκύνησης των Μάγων από την Πάρο, τέλος 15ου αι. 27924
- 1987 Ζώνη σπονδυλωτή ασημένια (120.000δρχ. μαζί με το ΕΑ 2187). 2186
- 1987 Τεπελίκι ασημένιο (120.000δρχ. μαζί με το ΕΑ 2186). ΕΑ 2187
- 1988 Εικόνα Παναγία Ζωοδόχος Πηγή, περ. 1800 (500.000δρχ.). ΓΕ 30206
- 1988 Εικόνα Το Σύμβολο της Πίστεως, τέλη 17ου αι. Εισ μνήμην Γ. Σπέντσα. ΓΕ 29719
- 1988 Ποδιά νυφική Σαρακατσάνων Θράκης, τέλη 19ου αι. ΓΕ 4571
- 1991 Κασέλα με εγχάρακτο διάκοσμο στη μνήμη Αλεξ. Κουλουβάτου. ΓΕ 31391
- 1991 Κασέλα αμπάρι με εγχάρακτο διάκοσμο. ΓΕ 31392
- 1991 Ξύλινο αρτοφόριο οκτάγωνου σχήματος. ΓΕ 31413
- 1991 Χιώτικο πιθάρι του 1760 (120.000 δρχ.). ΓΕ 31522
- 1991 Διπλή ερμαϊκή στήλη (συμβολή με 750.000 δρχ.). ΓΕ 31519
- 1992 Επιτύμβια στήλη από τη Φρυγία, 3ος αι. μ.Χ. (συμβολή με 1.500.000 δρχ.). ΓΕ 31520
- 1992 Βυζαντινό νόμισμα εις μνήμην Κ. Σαμαρά (100.000 δρχ.)
- 1992 Χάλκινος ενεπίγραφος παλαιοχριστιανικός κάδος. ΓΕ 32553
- 1992 Χειρόγραφος χάρτης της Μεσογείου σε περγαμινή, αρχές 16ου αι. 36215
- 1993 14 φωτογραφίες με απόψεις Αθηνών, 19ος αι. (συμβολή στην αγορά)
- 1993 Λεύκωμα φωτογραφιών *Griekenland*, 1958 (συμβολή στην αγορά)
- 1996 Αρχείο φωτογραφιών του Δ. Χαρισιάδη (συμβολή με 5.000.000δρχ.)
- 1997 Κάλυμμα ζωγραφιστής κασέλας, Πάτιος, 18ος αι. Εισ μνήμην Ελ. Ποταμιάνου. ΓΕ 35253
- 1998 Εικόνα της Παναγίας. Κρητικό εργαστήριο, μέσα 16ου αι. Εισ μνήμην Μ. Χατζηδάκη. ΓΕ 35993
- 2001 Κατάστιχο γάμων, Καστάνιτσα Αρκαδίας, 1843-48. Εισ μνήμην Αλίκης Κουλουβάτου (148.000δρχ.). 665
- 2003 3 υδατογραφίες και 6 σχέδια του Β. Φαληρέα (€1.270). ΓΕ 39265
- 2003 2 βιβλία με θέμα τον Ελληνισμό του Μονάχου (€120)
- 2003-2006 3 αργυρεπίχρυσα βυζαντινά πινάκια (συμβολή με €26.000). ΓΕ 43085-43087
- 2004 6 λιθογραφίες του Κ. Werner, 1877 (€7.000). ΓΕ 40039-40044
- 2004 2 προσκλήσεις σε Γεν. Συνελεύσεις στην Τεκτονική Στοά Ζακύνθου, 1979-1980. 814
- 2005 Τμήμα του Αρχείου Β. Φαληρέα (€1.980). 40045-40054
- 2007 4 τμήματα κασελών με γραπτό διάκοσμο (€30.000). Δωρεά για τα 50 χρόνια του Σωματείου. ΓΕ 42122-42125
- 2007 Ελαιογραφία Μ. Βιτσώρη *Γυνή γυναικα* (εις μνήμην Μ. Μαντζούνη) (€5.303)
- 2008 Χάλκινο γλυπτό του Θ. Απάρτη *Ορθιος γυμνός άνδρας* (εις μνήμην Μ. Μαντζούνη) (€7.500). ΓΕ 44351
- 2008 17 εξώφυλλα δίσκων σχεδιασμένα από το Γ. Μόραλη (€2.000)
- 2010 Πίνακας Γ. Τσαρούχη *Λουόμενοι και νεοκλασσικό*, 1950 (€10.000). ΓΕ 42425

Επιτύμβια στήλη από τη Φρυγία (3ος αι. μ.Χ.)

Αρχείο ΜΜ

Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΠΡΟΣ ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ: ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΩΝ ΤΜΗΜΑΤΩΝ

ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ

Κάνοντας την αρχή ήδη από το 1957, με την αγορά «τελειοτάτων μηχανημάτων προβολής και της σχετικής οθόνης», όπως ανακοίνωνε στην πρώτη Γενική Συνέλευση ο Πρόεδρος Αλ. Τσάτσος, οι Φίλοι κατέβαλαν επί έξι δεκαετίες κάθε δυνατή προσπάθεια για την προμήθεια των Τμημάτων με σύγχρονα μηχανήματα και εξοπλισμό, απαλλάσσοντας έτσι το Μουσείο από σημαντικό οικονομικό βάρος. Μεταξύ των δωρεών αυτής της κατηγορίας περιλαμβάνονται:

- ▶ Ηλεκτροακουστικά μηχανήματα Philips (1959), προβολέας slides και έδρα ομιλητή (1977), μηχανήματα για την αίθουσα διαλέξεων (1983), οθόνη προβολής διαφανειών (1986), επιδιασκόπιο για το αμφιθέατρο του κεντρικού κτηρίου (2006)
- ▶ Το πρώτο φωτοτυπικό μηχάνημα (1972) και αργότερα (1996) δεύτερο για τα Ιστορικά Αρχεία
- ▶ Λατινική γραφομηχανή (1982), τηλεφωνικό κέντρο (1983) και συσκευή telefax (1989)
- ▶ Ο πρώτος ηλεκτρονικός υπολογιστής του Μουσείου, κοινός για όλα τα τμήματα (1988), τον οποίο ακολούθησαν άλλοι για τα Ιστορικά Αρχεία (1995), το Φωτογραφικό Αρχείο και το Λογιστήριο (1996)
- ▶ Η κατασκευή μόνιμων πανών στο κλιμακοστάσιο της αίθουσας Δεκόζη-Βούρου (1977)
- ▶ Ερμάρια φύλαξης βυζαντινής κεραμικής (1981) και εγγράφων των Ιστορικών Αρχείων (1991)
- ▶ Δελτιοκατάλογος της Βιβλιοθήκης (1983)
- ▶ Πρέσσα για το Εργαστήριο Συντήρησης Χαρτιού (1988)
- ▶ Αρχαιοθήκη, εξαεριστήρας και αφυγραντικά μηχανήματα Ιστορικών Αρχείων (1987)

ΜΙΣΘΟΛΟΓΙΑ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ, ΕΚΘΕΣΕΙΣ, ΣΥΝΕΔΡΙΑ, ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ

Οι Φίλοι αναλαμβάνουν συχνά τα έξοδα μισθοδοσίας εκτάκτων υπαλλήλων, οι οποίοι καλύπτουν συγκεκριμένες ανάγκες Τμημάτων. Στο πρόγραμμα αυτό εντάχθηκαν κατά καιρούς τα Ιστορικά Αρχεία (1983, 1996, 1998, 2001, 2002, 2003, 2008-2011), η Βιβλιοθήκη (1998, 2011), το Φωτογραφικό Αρχείο (2000-2002, 2007-2009), το Τμ. Παιχνιδιών και Παιδικής Ηλικίας (2004-2006, 2016), τα Τμήματα Συντήρησης (1981, 1982), τα Αρχεία Νεοελληνικής Αρχιτεκτονικής (2011). Μόνο κατά την τελευταία δεκαετία χορηγήθηκαν για το σκοπό αυτό €29.100. Εξ άλλου, το Σωματείο στάθηκε κατ'επανάληψιν αρωγός των περισσότερων Τμημάτων, αλλά και του Κυλικείου και του Συλλόγου Προσωπικού του Μουσείου, ώστε να αντιμετωπίσουν άλλες μικρές ή μεγαλύτερες πιεστικές ανάγκες τους, με ποσό που ξεπερνά τα 4.500.000δρχ. (με τιμές της περιόδου 1978-2001), στα οποία θα πρέπει να προστεθούν €78.985 από το 2007 έως σήμερα.

Επίσης οι Φίλοι χρηματοδότησαν ως σήμερα εν μέρει ή εν όλω:

- ▶ Τη φωτογράφιση τμημάτων των συλλογών για εκδόσεις ή για την καταγραφή του υλικού (1983, 1986-1988)
- ▶ Την έκδοση οδηγών της μόνιμης ή προσωρινών εκθέσεων (1985, 1986, 1989, 1991), του περιοδικού του Μουσείου τα

Φωτογραφικό Αρχείο ΜΜ

Το κτήριο του Μουσείου Ισλαμικής Τέχνης

Φωτογραφικό Αρχείο ΜΜ

Ο κήπος του εργαστηρίου του Γιάννη Παπά

έτη 2011 και 2013 (τ. 9-10, συνολικώς €26.000), Πρακτικών Συνεδρίων, τιμητικών τόμων, αφιερωμάτων (2011-2016, €2.947)

- ▶ Την ανανέωση της συνδρομής επιστημονικών περιοδικών εκδόσεων και τον εμπλουτισμό της βιβλιοθήκης των Τμημάτων (1996, 1999-2007)
- ▶ Την οργάνωση της έκθεσης «Ελληνικά Κοσμήματα από τις Συλλογές του Μουσείου Μπενάκη» το 1999 (2.000.000δρχ.)
- ▶ Τη συμμετοχή συνεργατών του Μουσείου σε συνέδρια του εξωτερικού (2002, 2007)
- ▶ Την έρευνα για τον Επιτάφιο της Κοκώνας του Ρολογά (2006)
- ▶ Την τελευταία του κύκλου συναυλιών που διοργάνωσαν τα Ιστορικά Αρχεία εις μνήμην Γιάννη Παπαϊωάννου (2004)
- ▶ Το μόνιμο ανθοστολισμό της αίθουσας υποδοχής του κεντρικού κτηρίου εις μνήμην της Ειρήνης Καλλιγά (2001 κ.ε.)
- ▶ Τη διακόσμηση του κτηρίου της Πειραιώς με την αγορά δέκα ελαιοδένδρων (2004)

Εσωτερικό του κτηρίου του Ν. Χατζηκυριάκου-Γκίκα

- ▶ Τη διοργάνωση της έκθεσης «Χειρ Αγγέλου» το 2010 (€5.000)
- ▶ Την πραγματοποίηση του 3ου Συνεδρίου Βιβλιοθηκών το 2010 (€7.500).

ΚΤΗΡΙΑ

Εκτός των ανωτέρω, το Σωματείο συνέβαλε στην ολοκλήρωση των εργασιών στο κεντρικό και σε πέντε από τα παραρτήματα του Μουσείου:

- ▶ Στο κτήριο της Κουμπάρη με τη δωρεά για τη σύνταξη μελέτης για τον κλιματισμό (1983-1984)
- ▶ Στην οικία Δέλτα, έδρα των Ιστορικών Αρχείων (συνολικά 17.675.900δρχ. το 1995-1996)
- ▶ Στο Μουσείο Ισλαμικής Τέχνης, με τη χορήγηση €16.200 (2002-2004) για το φωτισμό του κτηρίου, €1.920 για την αγορά προθηκών (2011) και €1.000 για άλλες ανάγκες (2015)
- ▶ Στο εργαστήριο του Γιάννη Παππά, με τη χρηματοδότηση της μελέτης και της εγκατάστασης του φωτισμού του κήπου το 2006 (€5.316)

- ▶ Στο κτήριο της Πειραιώς, με τη δωρεά €10.000 το 2007 και €1.000 το 2014
- ▶ Στο κτήριο του Ν. Χατζηκυριάκου-Γκίκα, με το συνολικό ποσό των €13.241 (2010, 2011, 2016).

ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Επί δεκαετίες οι Φίλοι αποτελούν για το Μουσείο μια σημαντική πηγή ανθρώπινου δυναμικού, τιμώντας την έννοια του εθελοντή, προσφέροντας γνώσεις, ικανότητες, χρόνο, ακόμη και χειρωνακτική εργασία. Όποτε οι ανάγκες το καλούν, μέλη του Σωματείου γενναιόδωρα συνεισφέρουν στις δραστηριότητες της Βιβλιοθήκης, του Φωτογραφικού και των Ιστορικών Αρχείων, στα Εκπαιδευτικά Προγράμματα ή στο Πωλητήριο είτε εκτάκτως (όπως κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 ή μετά τις εργασίες επέκτασης του 2000) είτε καθημερινώς για την ταξινόμηση, καταλογογράφηση και επιστημονική τεκμηρίωση αρχειακών μονάδων.

ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Ενίσχυση του Μουσείου συνιστά και η με ποικίλους τρόπους προβολή του έργου του προς κάθε κατεύθυνση και κυρίως προς τα μέλη του Σωματείου, με πολλαπλασιαστική βεβαίως λειτουργία, καθώς κάθε μέλος συνιστά με τη σειρά του το ίδιο ένα μέσο προβολής της δράσης, των αναγκών, των συλλογών του πολιτισμικού αυτού φορέα. Τα μέσα για την επίτευξη αυτού του στόχου είναι πολλά: τακτικές ξεναγήσεις στη μόνιμη και τις προσωρινές εκθέσεις από τους Επιμελητές του Μουσείου, ενημέρωση για τις προγραμματισμένες εκδηλώσεις και για τις πρόσφατες εκδόσεις του μέσω των μονίμων στηλών του *Δελτίου*, ανάδειξη των αντικειμένων που φυλάσσει, των νέων αποκτημάτων και των επιμέρους Τμημάτων στις σελίδες του *Δελτίου*, προβολή των Πωλητηρίων του, τα οποία στηρίζουν αποφασιστικώς με τα έσοδά τους το Μουσείο.

Η ΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ ΠΩΛΗΤΗΡΙΟΥ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΦΙΛΟΥΣ

Το νέο Πωλητήριο του κεντρικού κτηρίου

Κατά τα πρώτα 46 χρόνια της λειτουργίας του το Μουσείο διέθετε προς πώληση περιορισμένα είδη (κυρίως ευχετήριες κάρτες στις γιορτές και βιβλία, αλλά και διαφάνειες και ορισμένα κοσμήματα) στο ισόγειο του κτηρίου της Κουμπάρη, όπου η σημερινή μιατιοθήκη. Υπεύθυνος για τη

λειτουργία του «πωλητηρίου» ήταν για δεκαετίες ο φύλακας Τάσος Κεχράς.

Το 1977 η Διοικούσα Επιτροπή του Μουσείου αποδέχθηκε την πρόταση των Φίλων να δημιουργηθεί πωλητήριο αντίστοιχο των μεγάλων μουσείων της Ευρώπης και της Αμερικής. Με εντολή του τότε Προέδρου της Επιτροπής, Λάμπρου Ευταξία, η Αμαλία Μεγαπάνου, μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου των Φίλων, συγκρότησε Επιτροπή Πωλητηρίου με πέντε μέλη: Αμαλία Μεγαπάνου, Φανή Λαμπαδαρίου, Ελένη Στρατήγη, Ρένα Ανδρεάδη, Ευάν Πετρούτση, στα οποία αργότερα προστέθηκε η Έττα Παρασχάκη.

Το Πωλητήριο εγκαταστάθηκε στις ειδικώς διαμορφωμένες δύο πρώτες αίθουσες του κεντρικού κτηρίου, στα δεξιά του εισερχομένου στο χώρο του παλαιού γραφείου του Εμμανουήλ Μπενάκη. Εκτός των ειδών που ως τότε πωλούνταν, εφοδιάστηκε με τις εκδόσεις των Φίλων, καθώς και με τα κεντήματα που είχαν ετοιμαστεί με τη φροντίδα της Αμ. Μεγαπάνου. Υπεύθυνη ορίστηκε η Φωτεινή Ρέντα, με βοηθό τη Μαρία Μαρινάκη και σταθερό συνεργάτη τον Τάσο Κεχρά. Έτσι γεννήθηκε το πρώτο πωλητήριο μουσείου στην Ελλάδα, θεσμό που εισήγαγαν οι Φίλοι και στη συνέχεια, με την ώθηση που του έδωσε το Μουσείο, κατέστη πρότυπο για όλα τα δημόσια και ιδιωτικά μουσεία της χώρας.

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΦΙΛΩΝ

Για τη διοργάνωση των εκδηλώσεων συγκροτήθηκε ειδική επιτροπή από τους: Ρ. Ανδρεάδη, Ιω. Γερουλάνο και Μαν. Χατζηδάκη, η οποία εγκαινίασε αυτή τη δραστηριότητα με ξενάγηση από τη θρυλική Μαρίκα Βελουδίου στο Ιστορικό Τμήμα του Μουσείου στις 21 Μαρτίου 1958.

Ακολούθησαν πολυάριθμες επισκέψεις σε ιδιωτικές συλλογές και μουσεία, με παρουσίαση από τους ίδιους τους συλλέκτες (πολλοί από τους οποίους ήταν μέλη του Σωματείου) ή τους υπεύθυνους επιμελητές. Μεταξύ άλλων, οι Φίλοι έχουν επισκεφθεί τις συλλογές Κουτλίδη, Γερουλάνου, Κανελλόπουλου, Δαπέργκολα, Πιερίδη, Εμφιετζόγλου, Βιτσαξή, Φινόπουλου, Περδίου και Βαρκαράκη, τη Βιβλιοθήκη Λοβέρδου στην Κηφισιά, το Μουσείο Ιω. Παπαντωνίου στο Ναύπλιο, Φυσικής Ιστορίας Ν. Γουλανδρή στην Κηφισιά, Ι. Βορρέ στην Παιανία, τις οικίες Αλ. Ιόλα, Αγγ. Χατζημιχάλη, Is. Duncan, Ν. Γκόλαντα και Ρ. Leigh-Fermor.

Σε αντίθεση με τις συχνές ξεναγήσεις σε προσωρινές εκθέσεις του Μουσείου, η γνωριμία με τις μόνιμες συλλογές ξεκίνησε αρκετά αργά, με την ξενάγηση την πρώτη Τετάρτη κάθε μηνός από την Κάτε Συνοδιού το 1984. Μετά την επαναλειτουργία του Μουσείου το 2000 άρχισε συστηματικότερο πρόγραμμα ξεναγήσεων στα Τμήματα από τους επιμελητές τους, προκειμένου οι Φίλοι να γνωρίζουν πλήρως το σύνολο της πολυσχιδούς δραστηριότητας του οργανισμού που στηρίζουν.

Οι επισκέψεις σε μουσεία, μνημεία και πνευματικά ιδρύματα των Αθηνών και της Αττικής ξεκίνησαν από το Ναυτικό Μουσείο της Ελλάδος στον Πειραιά το 1960, με ξενάγηση από τον Κωνσταντίνο Αλεξανδρή, Πρόεδρο του ιδρύματος. Οι εξορμήσεις στην υπόλοιπη Ελλάδα είχαν ως αφετηρία την εκδρομή στο Λέχαιον το 1964 με την Αγάπη Βασιλάκη. Πολυήμερο ταξίδι διοργανώθηκε για πρώτη φορά μόλις το 1975, με αντικείμενο τα βυζαντινά μνημεία της Θεσσαλονίκης, όπως παρουσιάστηκαν από τους Ευθύμιο και Κάτια Τσιγαρίδα. Έκτοτε οι Φίλοι περιηγήθηκαν ολόκληρη τη χώρα, ηπειρωτική και νησιωτική, ανακαλύπτοντας διαρκώς τον ανεξάντλητο πλούτο των πολιτισμών που αναπτύχθηκαν στη γη της και παρακολουθώντας στενά την αποκάλυψη, αναστήλωση και απόδοση στο κοινό κάθε νέου μνημείου. Την παρουσίαση των χώρων ανέλαβαν κατά καιρούς διακεκριμένοι επιστήμονες (όπως οι: Μ. Χατζηδάκης, Π. Λαζαρίδης, Ιω. Τραυλός, W. Dinsmoor, Σ. Δάκαρης, Ν. Δρανδάκης, Χρ. Χρήστου, Μ. Κορρές, Κ. Σβολόπουλος, Κ. Κορρέ, Ντ. Μουρίκη, Χρ. Ντούμας, Αγ. Τσελίκας), καλλιτέχνες (μεταξύ άλλων οι: Νέλλα Γκόλαντα και Ναταλία Μελά), διευθυντές μουσείων και ξένων Αρχαιολογικών Σχολών, Έφοροι Αρχαιοτήτων, Επιμελητές, ιστορικοί της τέχνης, συλλέκτες. Ξεκινώντας από τα Σκόπια, την Αχρίδα και το Νέρεζι με οδηγό τη Χριστίνα Πάσχου το 1978, τα μέλη ήλθαν σταδιακά σε επαφή με όλους τους χώρους όπου έζησε και δημιούργησε ο υπερόριος Ελληνισμός: Κωνσταντινούπολη, Καππαδοκία-Ικόνιο-Αγκυρα, παράλια της Μικράς Ασίας, Σινά, Κάιρο και Αλεξάνδρεια, Βενετία, Τεργέστη και Ραβέννα, Σικελία, Μεγάλη Ελλάδα, Οδησσό, Βιέννη, Ρουμανία, Κύπρο, Αγίους Τόπους. Ακόμη, οι Φίλοι ταξίδεψαν σε πόλεις που φιλοξένησαν σημαντικές εκθέσεις (Παρίσι, Dallas, Amsterdam, Μόναχο, Λονδίνο) και γνώρισαν τον πολιτισμό άλλων λαών (Ισπανία, Γαλλία, Ιταλία, Ολλανδία, Βέλγιο, Λουξεμβούργο, Ουγγαρία, Πορτογαλία, Ρωσσία, Γερμανία, Σκωτία, Ιορδανία, Συρία, Τυνησία και Μάλτα, Περού).

Γ. Λαφίνας

Ξενάγηση στο ιερό της Δήμητρας και της Κόρης στην Ελευσίνα από την Καλ. Παπαγγελή (2009)

Α. Βλαχόπουλος

Μπροστά στο Μουσείο της Περγάμου του Βερολίνου (2004)

Στ. Ι. Αρβανιτόπουλος

Ψηφιδωτό δάπεδο οικίας στη Μαρώνεια (2005)

Στ. Ι. Αρβανιτόπουλος

Στο εσωτερικό της Μονής Στουδίου στην Κωνσταντινούπολη (2002)

Κέρκυρα, βασιλική του Ιωβαννού (2007)

Οι πολυάριθμες (άνω των 200) διαλέξεις που περιέλαβαν κατά την εξηκονταετία στο πρόγραμμα οι Φίλοι, κατέστησαν γνωστό στα μέλη ένα ευρύ φάσμα αντικειμένων, μορφών τέχνης, χρονικών περιόδων, ποικίλων πολιτισμών. Οι διαλέξεις, τις οποίες ανέλαβαν πανεπιστημιακοί, προϊστάμενοι και επιμελητές Εφορειών Αρχαιοτήτων, βυζαντινολόγοι, ιστορικοί της τέχνης, διευθυντές μουσείων, αρχιτέκτονες, ερευνητές, καλλιτέχνες, μουσικολόγοι και πολυάριθμοι ειδικοί στον εκάστοτε εξεταζόμενο τομέα φιλοξενήθηκαν αρχικώς στη Βιβλιοθήκη του Μουσείου, στη συνέχεια στην ειδική αίθουσα διαλέξεων της πτέρυγας Δεκόζη-Βούρου, ενίοτε σε χώρους εκτός Μουσείου και από το 2001 στο αμφιθέατρο ή το αίθριο του κεντρικού κτηρίου ή της Πειραιώς.

Στις εκδηλώσεις συγκαταλέγονται από το 1976 συναντήσεις, αρχικώς σε σύμπραξη με τους Φίλους της Μουσικής, δραστηριότητα που αναγνωρίστηκε ως μια ακόμη αξιόπαινη καινοτομία του Μουσείου Μπενάκη. Η υψηλή ποιότητα εξασφαλίστηκε με τη συμμετοχή εξαιρετικών μουσικών, όπως το σύνολο Κέλσος και οι: Τ. Αποστολίδης, Αρ. Γαρουφαλής, Μ. Δαλμάτη, Γ. Πέτρου, Μ. Κατσούλη, Γ. Δεμερτζής.

Η πρώτη συναντία του κύκλου Μουσικές Συναντήσεις με την Ορχήστρα Πατρών (2/12/2006) σε όργανα εποχής, υπό τη διεύθυνση του Γ. Πέτρου

Καθ' οδόν προς το ανάκτορο Tsarskoe Selo της Αγίας Πετρούπολης (2007)

Στο παλαιοχριστιανικό βαπτιστήριο της Άμφισσας με το Δρόσο Κραβαρτόγιαννο (2002)

ΟΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΩΝ ΦΙΛΩΝ

Η πρώτη πρόταση για έκδοση του Σωματείου υπεβλήθη το 1961 από τη Ρένα Ανδρεάδη. Στόχος ήταν να προβληθούν οι συλλογές του Μουσείου με μικρούς, ευσύννοπους οδηγούς, κατά το πρότυπο του Victoria and Albert Museum του Λονδίνου. Πρώτα εκδόθηκαν τα *Κεντήματα*

Σκύρου το 1965. Η μεγάλη επιτυχία οδήγησε στη δημιουργία σειράς 7 ακόμη οδηγών (*Κεντήματα Ηπείρου και Επτανήσου, Κρήτη-Δωδεκανήσα-Κυκλάδες, Κεντήματα, Κεραμικά Μικράς Ασίας, Ασημικά, Χρυσασφικά, Κοπτικά υφάσματα, Ισλαμικά υφάσματα*) και σε επανεκδόσεις των αρχικών ως το 1978.

Ακολούθησαν φυλλάδια, εκδόσεις για καθημερινή χρήση ή με την ευκαιρία εκδηλώσεων, κυρίως όμως το περιοδικό των Φίλων, που εκδόθηκε σε δύο περιόδους: με τον τίτλο *Τα Νέα των Φίλων*

κυκλοφορήθηκαν 33 τεύχη, ως τριμηνιαία έκδοση αρχικώς (1984-1990) και ετήσια στη συνέχεια (1990-1999)¹. Πλήρως αναεωμένο, επανακυκλοφόρησε ως *Ενημερωτικό Δελτίο* (2001-2010), με 20 συνολικώς τεύχη. Η έκδοση περιελάμβανε άρθρα του εκάστοτε αρχισυντάκτη (Κατερίνας Κορρέ, Λίλας ντε Τσάβες-Ιωάννας Στράτου-Εύης Παυλώς, Σταύρου Ι. Αρβανιτόπουλου), μικρότερες συμβολές των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου και επιστημονικά άρθρα επιστημονικών συνεργατών, επιμελητών και του Διευθυντή του Μουσείου. Προέβαλε έτσι επί 25 χρόνια αφ' ενός την πολύπλευρη δραστηριότητα του Σωματείου και την προσφορά του προς το Μουσείο, αφ' ετέρου τα Τμήματα, τις συλλογές και μεμονωμένα αντικείμενα του Μουσείου, όψεις της ζωής του, τη συνεργασία του με άλλους οργανισμούς και μουσεία εκτός Ελλάδος, καλύπτοντας ένα σημαντικό κενό (η περιοδική έκδοση του Μουσείου εγκαταστάθηκε το 2001).

1. Θεματικός κατάλογος των τευχών της α' περιόδου δημοσιεύθηκε στο *Ενημερωτικό Δελτίο* (2002-2003) και σε ιδιαίτερο τεύχος το 2003.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΦΙΛΩΝ

Αθ. Κυρτάτα

Στο εσωτερικό της Λέσχης Φιλελευθέρων

Στην ενότητα που ακολουθεί παρουσιάζονται συνοπτικώς οι εκδηλώσεις των Φίλων κατά το έτος 2016.

Το Σωματείο τίμησε την επέτειο των 80 χρόνων από το θάνατο του Ελευθερίου Βενιζέλου με σειρά εκδηλώσεων στη μνήμη του:

α) Διάλεξη με θέμα «Ο θάνατος του Ελευθερίου Βενιζέλου. Το τέλος μιας εποχής» με ομιλήτη τον Καθηγητή Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Θάνο Βερέμη (27/1)

β) Ξενάγηση στη Λέσχη Φιλελευθέρων στην Αθήνα από την υπεύθυνη Ιφιγένεια Μουρμούρη (3/2)

γ) Ξενάγηση στη Συλλογή Ιστορικών Κειμηλίων του Μουσείου Μπενάκη με εκθέματα εποχής Ελευθερίου Βενιζέλου (1/6)

δ) Ξενάγηση στη διαδραστική έκθεση για τον Ελευθέριο Βενιζέλο στο Διεθνή Αερολιμένα «Ελευθέριος Βενιζέλος» (15/9)

ε) Προσκυνηματική επίσκεψη στον τάφο του στα Χανιά, στο σπίτι του στη Χαλέπα καθώς επίσης στην παλιά αρχοντική κατοικία του στο Θέρισσο, που χρησιμοποιούσε ως αρχηγείο κατά τη διάρκεια του κινήματος του 1905 (25/10).

ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΑ ΜΟΥΣΕΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Την Παρασκευή 19 Φεβρουαρίου μας υποδέχθηκε στο **Ελληνικό Ινστιτούτο Παστέρ** η Διευθύντρια, κ. Χριστίνα Οικονομοπούλου. Η ανέγερση του συγκροτήματος και το όλο εγχείρημα χρηματοδοτήθηκε κυρίως από τον Ελληνικής καταγωγής Sir Basil Zaharoff, φίλο και υποστηρικτή του Βενιζέλου. Επισκεφθήκαμε τους χώρους των εργαστηρίων και ενημερωθήκαμε για το σημαντικό έργο του από την ίδρυσή του (1920) μέχρι σήμερα.

Γιώργος Πισιμίσσης

Στις 2 Μαρτίου επισκεφθήκαμε το νεοσύστατο **Μουσείο της «Σωτηρίας»**, που βρίσκεται μέσα στο χώρο του Νοσοκομείου και στεγάζεται στο Στρατιωτικό Περίπτερο, κτήριο ιδιαίτερης αισθητικής αξίας του 1917. Η ανέγερσή του χρηματοδοτήθηκε από εράνους

των Βαλκανικών Πολέμων, φροντίδι Ελευθερίου Βενιζέλου και Σοφίας Σλήμαν, ιδρύτριας της «Σωτηρίας». Μας υποδέχθηκε θερμώς η Υπεύθυνη κ. Χρ. Στουρή, ενώ ο κ. Φώτης Βλαστός, Ιατρός-Πνευμονολόγος μας ξενάγησε στις αίθουσες του Μουσείου.

Ρωξάνη Τσιμπιροπούλου

Το νέο **Ψηφιακό Μουσείο της Ακαδημίας Πλάτωνος** εγκαινιάστηκε στις 26/11/2015 και οι Φίλοι το επισκεφθήκαμε στις 6/3/2016. Μας υποδέχθηκε η κ. Φωτεινή Τσάμπρα. Η έκθεση ξεκινά από τη σημερινή γειτονιά «Ακαδημία Πλάτωνος» και πηγαίνει πίσω ως την εποχή του Πλάτωνος. Με τη βοήθεια διαδραστικών εκθεμάτων εξερευνώνται οι τρόποι με τους οποίους ταξίδεψε το έργο του φιλοσόφου μέσα στο χρόνο.

P.T.

Γνωρίζοντας εκ νέου το Γ. Γουναρόπουλο με τον κ. Αδριανό Τρίκα

Στην **αναδρομική έκθεση** του Γιώργου Γουναρόπουλου (1912-1976) στο **Ίδρυμα Θεοχαράκη** στις 16 Μαρτίου, 38 μέλη μας ξεναγήθηκαν από τον επιμελητή της έκθεσης και ιστορικό τέχνης κ. Αδριανό Τρίκα, ο οποίος ανέλυσε την πορεία του ζωγράφου μέσα από τα έργα του και τη φαντασία του, μετουσιωμένη ποιητικώς και λυρικώς επηρεασμένη από τους μύθους της Σωζόπολης όπου γεννήθηκε.

Αθηνά Κυρτάτα

Μείναμε κατάπληκτοι από την οργάνωση και καθαριότητα ανώτατης σχολής στο **Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο** στις 12 Απριλίου. Από την αντιπρύτανη κ. Ευαγγελία Γεωργιτσογιάννη έγινε μια πολύ ενδιαφέρουσα ανάλυση της ζωής του Χαροκόπου και της εποχής των μεγάλων ευεργετών. Η υπεύθυνη διασύνδεσης κ. Κωνσταντίνα Μπάρδα μας έδειξε τα εργαστήρια, τη βιβλιοθήκη και τα γραφεία.

A.K.

Η Καθηγήτρια Ιω. Στουφή ξεναγεί στο εσωτερικό του Αγ. Γεωργίου Κυψέλης

Στις 15 Απριλίου ομάδα Φίλων επισκεφθήκαμε τον **Ι. Ναό Αγίου Γεωργίου Κυψέλης**. Την ξενάγησή μας ανέλαβε η αν. Καθηγήτρια του Ε.Κ.Π.Α. κ. Ι. Στουφή-Πουλημένου. Το μεγάλο γύψινο εικονοστάσιο κατασκευάστηκε το 1932 από τον Εμμ. Πάσαρη και κοσμήθηκε με έργα του ονομαστού Δημ. Πελεκάση, στον οποίο οφείλονται και οι τοιχογραφίες του Βήματος. Το 1954 συνέχισε την ιστόρηση ο ζωγράφος Φ. Κόντογλου με τους συνεργάτες του.

P.T.

Αθ. Κυρτάτα

Γ. Πισιμίσσης

Μια πολύ ενδιαφέρουσα αναδρομική έκθεση με θέμα «**Φωτίου Κόντογλου Κυδωνιέως Φαντασία και Χείρ**» επισκεφθήκαμε στις 19 Απριλίου στο **Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο**, όπου μας ξενάγησε η επιμελήτρια της έκθεσης κ. Ιωάννα Αλεξανδρή και ο συντηρητής Δρ Θωμάς Κατσαρός. Με την έκθεση τιμήθηκε η επέτειος των 50 χρόνων από το θάνατο του Φ. Κόντογλου και παρουσιάστηκε το ζωγραφικό του έργο, κοσμικό και θρησκευτικό, αλλά και, για πρώτη φορά, η προσωπικότητά του ως λογοτέχνη, κριτικού, ερευνητή των βυζαντινών χρωμάτων και συντηρητή.

Γ.Π.

Τη Μ. Τρίτη 26 Απριλίου ομάδα Φίλων επισκεφθήκαμε το **Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού** για να περιηγηθούμε το ναό της Αγίας Σοφίας με τη μέθοδο της εικονικής πραγματικότητας. Παρακολουθήσαμε την κατασκευή του μεγάλου ναού, τις πρώτες ψηφιδωτές παραστάσεις μετά την εικονομαχία, θαυμάσαμε τα ψηφιδωτά στο σύνολό τους.

P.T.

Στο **Μουσείο Κοσμήματος Ηλίας Λαλαούνης** μας υποδέχθηκε στις 10 Μαΐου ο κ. Βύρων Βαφειάδης, γνωστός μας από παλαιότερες ξενάγησεις στον ίδιο χώρο. Μας μίλησε για τα εργαλεία χρυσοχοΐας, παρακολουθήσαμε βίντεο σχετικό με το Μουσείο και κατόπιν επισκεφθήκαμε την πολύ ενδιαφέρουσα έκθεση «**Νέα εδάφη**» που φιλοξενούσε τις δημιουργίες 50 νέων Ελλήνων καλλιτεχνών. Τέλος, ξεναγηθήκαμε στη μόνιμη συλλογή του Μουσείου.

P.T.

Σε συνέχεια της εκδρομής στην Αρκαδία για τη νέα Μονή Φιλοσόφου, ο υπογράφων ξενάγησε τους Φίλους στη **Μονή του Αγ. Ιωάννη των Κυνήγου των Φιλοσόφων** στον Υμηττό στις 12 Μαΐου. Εκτός του χαρακτηριστικού αυτού μνημείου του 13ου αι., η ομάδα επισκέφθηκε και το **χώρο εκτελέσεως των Εξ** στον Παπάγου (άλλοτε Γουδή) και τον παρακείμενο ναΐσκο της Αναστάσεως, ο οποίος κτίστηκε το 1933 για να τιμηθεί η μνήμη των καταδικασθέντων στην εσχάτη των ποινών πέντε πολιτικών και του αρχιστρατήγου.

Σταύρος Ι. Αρβανιτόπουλος

Το πρωί της 19ης Μαΐου επισκεφθήκαμε δύο σπουδαίες οικίες της Καλλιθέας. Το **Μουσείο Πανελληνίας Ένωσης Αγωνιζομένων Νέων** υπήρξε κατοικία της

οικογένειας του Μιχάλη Μπαλιτσάρη, ορμητήριο και καταφύγιο των μελών της Π.Ε.Α.Ν. στα χρόνια της Γερμανικής κατοχής. Επισκεφθήκαμε ακολουθώντας το **αρχοντικό της οικογένειας Λασκαρίδου** του 19ου αι., το οποίο λειτουργεί πλέον ως Δημοτική Πινακοθήκη με έργα της ζωγράφου Σοφίας Λασκαρίδου. Φιλοξενούνται επίσης περιοδικές εκθέσεις και καλλιτεχνικές εκδηλώσεις.

Νίκος Καρράς

Το εντυπωσιακό εσωτερικό του Μουσείου Πολεμικής Αεροπορίας

Το **Μουσείο Πολεμικής Αεροπορίας**, που εδρεύει στην Αεροπορική Βάση Δεκελείας στο Τατόι, επισκεφθήκαμε την Κυριακή 5 Ιουνίου. Όπως μας εξήγησε ο υπεύθυνος αξιωματικός, το Μουσείο έχει ως αποστολή τη συγκέντρωση, διαφύλαξη και έκθεση των κειμηλίων της Αεροπορίας, τη μελέτη και την τεκμηρίωση της Ιστορίας, την προβολή των ιερών αγώνων και της Αεροπορικής Ιδέας ανά τους αιώνες. Η ξενάγηση ολοκληρώθηκε με γεύμα σε παραδοσιακή ταβέρνα των Θρακομακεδόνων.

Γ.Π.

Στις 15 Σεπτεμβρίου επισκεφθήκαμε το **Διεθνή Αερολιμένα «Ελευθέριος Βενιζέλος»**, όπου μας υποδέχθηκε η κ. Χαρά Μητσοτάκη, Υπεύθυνη Δημοσίων Σχέσεων. Στις εκθέσεις φωτογραφίας «1%: 'Privilege' in a time of global inequality» και «Ολυμπιακοί Αγώνες 1896 – Οι ιστορικές φωτογραφίες του Άλμπερτ Μάγιερ μέσα από το βλέμμα της Εύας Νάθεν» μας ξενάγησε ο κ. Μανόλης Μωρεσόπουλος, ενώ στη Συλλογή αρχαιολογικών ευρημάτων περιοχής αεροδρομίου η Διευθύντρια της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ανατολικής Αττικής, Αναστασία Λαζαρίδου. Επισκεφθήκαμε ακόμη την έκθεση «**Το Μουσείο Ακρόπολης – Ένας κλασικός προορισμός**» καθώς επίσης και τη διαδραστική έκθεση για τον Ελευθέριο Βενιζέλο.

Γ.Π.

Το **Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο**, το μεγαλύτερο της Ελλάδας, με χιλιάδες εκ-

θέματα και 5 μεγάλες μόνιμες συλλογές, παρουσιάζει ανεξάντλητο ενδιαφέρον. Στις 20 Σεπτεμβρίου οι Φίλοι είχαμε την ευκαιρία να ξεναγηθούμε στη **Συλλογή Αγγείων και Μικροτεχνίας**, που περιλαμβάνει περί τα 2.500 εκθέματα, τα οποία καλύπτουν την εξέλιξη της ελληνικής κεραμικής και ζωγραφικής από τον 11° έως τον 4° αι. π.Χ. Τα εκθέματα συμπληρώνονται με τη Συλλογή Σταθάτου και Βλαστού-Σερπιέρη με ελληνιστικά αγγεία, ειδώλια, σκεύη και κοσμήματα.

Απόστολος Βερβέρογλου

Στις 27 Σεπτεμβρίου η επίσκεψη των Φίλων στην **έκθεση «Αδώνη. Το Μαντέιο των ήχων» στο Μουσείο της Ακρόπολης** ήταν ένα γοητευτικό ταξίδι στο θρύλο και την ιστορία. Το βασικό υποστυλώμα της μεγάλης αίθουσας μετατράπηκε με ευφάνταστη κατασκευή στην μαγική βελανιδιά. Τριγύρω προθήκες με αφιερώματα των προσκυνητών, που μιλούσαν σιωπηλώς για την αγωνία του ανθρώπου για τη ζωή και το θάνατο, τη χαρά και τη λύπη, το σήμερα και το αύριο. Επίσκεψη-αποκάλυψη για τον επισκέπτη του 21ου αιώνα, με ξεναγό τον αρχαιολόγο κ. Ιωάννη Κουτουλιά.

Κατερίνα Αγραφιώτη

Ηλιόλουστη μέρα στις 5 Οκτωβρίου και η επίσκεψη των Φίλων στο **Αρσάκειο Ψυχικού** μας ενθουσίασε. Η ξενάγηση στις εγκαταστάσεις του σχολείου, το οποίο είναι μέρος της Φιλεκαπιδευτικής Εταιρείας, έγινε από τη φιλόλογο Γιούλα Ατσαβέ, υπεύθυνη Δημοσίων Σχέσεων. Η ξενάγηση άρχισε από το «παλάτι της πριγκιπίσσης Ελένης», όπου σήμερα στεγάζεται η Διοίκηση του σχολείου. Συνεχίσαμε την περιήγηση στον τεράστιο κήπο, στις αίθουσες διδασκαλίας, στη Βιβλιοθήκη, στο Μουσείο Φυσικής Ιστορίας, στους χώρους πολιτιστικών και αθλητικών εκδηλώσεων, όπου παντού μας συνόδευαν τα «τιτιβίσματα» των μαθητών.

Κ.Α.

Στις 9 Οκτωβρίου ξεναγηθήκαμε στον ιστορικό χώρο του **πρώην Βασιλικού Κτήματος Τατοΐου** από τον κ. Βασίλη Κουτσαβλή, Πρόεδρο του Σωματείου «Φίλοι Κτήματος Τατοΐου». Περιηγηθήκαμε το χώρο μπροστά στο ανάκτορο και γύρω από το κεντρικό κτήριο. Έχουν γίνει κάποιες σωστικές εργασίες, αλλά γενικώς επικρατεί εικόνα εγκατάλειψης. Το Σωματείο μας έχει επισκεφθεί και θαυμάσει κατ' επανάληψη ανάκτορα σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, οπότε γευμα-

Με τον κ. Β. Κουτσαβλή στη σκάλα του ανακτόρου του Τατοΐου

τίζοντας στη συνέχεια της ξενάγησης όλοι δηλώσαμε την πικρία μας για την παρούσα κατάσταση και την έλλειψη μέριμνας.

Μαρία Μπενιά

Στις 11 Οκτωβρίου οι Φίλοι ξεναγηθήκαμε στον **Ι. Ναό Αγίας Τριάδας στον Πειραιά** από τον υποψήφιο διδάκτορα Χριστιανικής και Βυζαντινής Αρχαιολογίας κ. Μιχάλη Ασφενταγάκη. Ο σημερινός ναός, έργο του Γεωργίου Νομικού, αντικατέστησε το 1964 εκείνον του 1844, ο οποίος καταστράφηκε ολοσχερώς από το βομβαρδισμό του 1944. Στη συνέχεια επισκεφθήκαμε το **Ναυτικό Μουσείο**, όπου στην έκθεση «Ολκιάς Π. Ταξιδεύοντας από και προς το Βυζάντιο. Μεσαιωνικά λιμάνια από τον Εύξεινο Πόντο στην Ανατολική Μεσόγειο» μας ξενάγησε η Επιμελήτρια κ. Ιωάννα Μπερμπίλη. Μέσα από πλούσιο φωτογραφικό υλικό, ταχυδρομικά δελτάρια, χαρακτηριστικά κλπ. είδαμε εξήντα λιμάνια από τον Εύξεινο Πόντο, το Αιγαίο Πέλαγος και την Κύπρο.

P.T.

Στις 20 Οκτωβρίου οι Φίλοι επισκεφθήκαν ένα νέο μουσείο που εγκαινιάστηκε μόλις τον περασμένο Απρίλιο, το **Ψηφιακό Μουσείο «Η Σμύρνη των δύο Ηπείρων του Ελληνισμού και του Κόσμου»**. Μέσα από αρχειακό υλικό, ήχο, βίντεο, εφημερίδες, φωτογραφίες ο επισκέπτης ακολουθεί την τύχη των Σμυρνιτών διά μέσου των αιώνων, την οικονομική τους ανάπτυξη, την παιδεία, τον πολιτισμό, τη συνύπαρξη των διαφορετικών κοινοτήτων, τη συνάντηση Ανατολής και Δύσης και τέλος την εγκατάστασή τους στη Νέα Σμύρνη.

A.B.

Περιήγηση σε **μνημεία της Πλάκας** πραγματοποιήθηκε στις 23 Οκτωβρίου: στο χορηγικό μνημείο του Λυσικράτους, το καλύτερα σωζόμενο της αρχαιότη-

Ο Αγ. Νικόλαος Ραγκαβάς από τα ΝΑ.

τας, στον Άγιο Νικόλαο Ραγκαβά του 11ου αι., τους μεταβυζαντινούς Αγίους Αναργύρους Κολοκύνθη (σήμερα Μετόχι του Παναγίου Τάφου) και στη γραφική Μεταμόρφωση του Σωτήρος του 11ου αι. Την ξενάγηση ανέλαβε ο υπογράφων.

Σ.Ι.Α.

Η Πρόεδρος του Δ.Σ. της **Εταιρείας Εικαστικών Τεχνών Α. Τάσος** κ. Ειρήνη Οράτη μας υποδέχθηκε θερμώς την 1^η Νοεμβρίου στο Μουσείο-Σπίτι, όπου έζησαν και δημιούργησαν ο σπουδαίος χαράκτης Τάσος και η επίσης χαράκτρια και ζωγράφος σύζυγός του Λουκία Μαγγιώρου. Μας μίλησε για το έργο του Τάσου, για τον τρόπο με τον οποίο χάραξε τις ειδικές ξύλινες πλάκες, αλλά κυρίως για τη μέθοδο που χρησιμοποιούν για να διατηρηθεί η δουλειά του όσο το δυνατόν περισσότερα χρόνια.

P.T.

Στις 3 Νοεμβρίου ομάδα Φίλων επισκεφθήκαμε την **Εστία Ν. Σμύρνης**. Η φιλόλογος και ψυχή της Εστίας κ. Θέμις Παπαδοπούλου μας μίλησε για τις πολλαπλές πολιτιστικές δραστηριότητες της Εστίας, καθώς και για το επιβλητικό κτήριο. Μας ξενάγησε στο Μουσείο Μικρασιατικών κειμηλίων, στην Πινακοθήκη και στις Συλλογές των Χαριλάου Χιωτάκη και Γεωργίου και Ελένης Τσακίρογλου.

P.T.

Με αφορμή τη συμπλήρωση των 150 χρόνων από την ίδρυσή του (1866), στις 9 Νοεμβρίου επισκεφθήκαμε το **Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο** και ξεναγηθήκαμε –σε δύο ομάδες των 35 μελών– στην επίκαιρη περιοδική έκθεση «**Οδύσσειες**», από την αρχαιολόγο Κατερίνα Κωνσταντή. Μέσα από 190 συνολικά έργα εξιστορείται το αδιάκοπο ταξίδι του ανθρώπου στη ζωή ανά τους αιώνες. Δίπλα σε αυτά και ο γεμάτος συμβολισμούς λόγος των κορυφαίων νεοελλήνων

Συμμετέχοντας στις διαχρονικές «Οδύσσειες» στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο

ποιητών Κ. Π. Καβάφη, Γ. Σεφέρη, Ο. Ελύτη και Γ. Ρίτσου σε αρμονία με τις θαυμάσιες οπτικοακουστικές εφαρμογές της έκθεσης.

Γ.Π.

Η εκδήλωση της 20^{ης} Νοεμβρίου πραγματοποιήθηκε σε συνδιοργάνωση με το **Μουσείο Λαϊκής Τέχνης και Παράδοσης «Αγγελική Χατζημυχάλη»**. Στο πλαίσιο της έκθεσης «Σκύρος» τιμήθηκε η συμβολή του Μουσείου Φαλτάιτς της Σκύρου στο νεώτερο πολιτισμό. Για τους Κωνσταντίνο και Μάνο Φαλτάιτς, το Μουσείο και το έργο της Χατζημυχάλη **Ελληνική Λαϊκή Τέχνη, Σκύρος** μίλησαν οι: Άννα Φαλτάιτς, Νίκος Καρράς, Αναστασία Φαλτάιτς και Σταυρούλα Πισμίου. Η εκδήλωση τελείωσε με την επίσκεψη στη συλλογή αντικειμένων λαϊκής τέχνης από τη Σκύρο.

P.T.

Μετά το πέρας της εκδήλωσης για το Μουσείο Φαλτάιτς

Στις 22 Νοεμβρίου επισκεφθήκαμε τον **Ι. Ναό Αγίου Κωνσταντίνου Ομονοίας**. Η αναπληρώτρια καθηγήτρια του Ε.Κ.Π.Α. κ. Ι. Στουφή-Πουλημένου μας μίλησε για την ιστορία του ναού, την αρχιτεκτονική και την ιστορία του. Στο παρακείμενο **κτήριο Εϋνάρδου**, που ανήκει στο Μ.Ι.Ε.Τ., ξεναγηθήκαμε από το ζωγράφο Χρόνη Μπότσογλου στην έκθεσή του «Απέναντι του βουνού», μια δουλειά διαφορετική από τα γνωστά αλληγορικά έργα του. Η

μουσειολόγος κ. Σοφία Πελοποννησίου μας ξενάγησε στο Μουσείο Παξινού-Μινωτή, που στεγάζεται εκεί, καθώς και στην έκθεση χαρτογραφίας, στην οποία βρίσκεται και η μεγάλη Χάρτα του Ρήγα Φεραίου.

P.T.

Την 1η Δεκεμβρίου ξεναγηθήκαμε για δεύτερη φορά μέσα στο 2016 στο **Μουσείο Παιχνιδιών**, το νέο παράρτημα του Μουσείου Μπενάκη. Η ξενάγηση (από τις Μ. Βέργου και Ν. Χατζοπούλου) άρχισε με την ιστορία του κτηρίου, του παραμυθένιου πύργου στο Παλαιό

Φάληρο, που δωρήθηκε στο Μουσείο Μπενάκη από το ζεύγος Αθανασίου και Βέρας Κουλούρα. Συνεχίστηκε σε όλους τους χώρους, όπου εκτίθενται τα εξαιρετικά χειροποίητα και μηχανοποίητα παιχνίδια. Ένας κόσμος θαυμαστός!

P.T.

Έγιναν δύο επισκέψεις με ξεναγήσεις στους χώρους της **Εφορείας Εναλίων Αρχαιοτήτων** στις 7 Δεκεμβρίου. Η Προϊσταμένη κ. Αγγελική Σίμωνι παρουσίασε και οπτικά το έργο της Εφορείας και κατόπιν ξεναγηθήκαμε στις αποθήκες του κτηρίου, όπου φυλάσσεται και

συντηρείται το πλούσιο αρχαιολογικό υλικό από ενάλιες έρευνες.

A.K.

Διπλή ξενάγηση, από την κ. Άρτεμη Σκουμπορδή και τον υπογράφο, διοργανώθηκε στις 13 Δεκεμβρίου στους δύο ναούς που αφιερώθηκαν στον προστάτη των Αθηνών, **Άγιο Διονύσιο Αρεοπαγίτη**: των Καθολικών στην οδό Πανεπιστημίου και των Ορθόδοξων στην οδό Σκουφά, σημαντικά αρχιτεκτονήματα του 19ου και του 20ού αι. αντιστοίχως.

Σ.Ι.Α.

ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΑΣ

Την έκθεση **«Λησμονημένα ρολά ζωγραφικής 1952-1974» στο κτήριο της Πειραιώς** επισκεφθήκαμε η Ομάδα των Φίλων στις 22 Ιανουαρίου. Ο ζωγράφος Δημοσθένης Κοκκινίδης, όπως είχε υποσχεθεί, ήταν εκεί και μας περίμενε. Μας μίλησε με την αμεσότητα της επικοινωνίας που τον διακρίνει για τη δουλειά του, αλλά και για την εποχή μέσα στην οποία φιλοτεχνήθηκαν αυτά τα έργα του.

P.T.

Στην **αναδρομική έκθεση του Α. Τάσσου** που διοργανώθηκε στο Μουσείο Μπενάκη της οδού Πειραιώς ξεναγήθηκαν οι Φίλοι στις 29 Ιανουαρίου από την επιμελήτρια της έκθεσης κ. Ειρήνη Οράτη. Έμφαση δόθηκε στην επανεκτίμηση του έργου του Τάσσου από ένα κοινό με διαφορετικό αισθητήριο, από εκείνο της εποχής που δημιουργήθηκε.

A.B.

Στις 17 Φεβρουαρίου στο κτήριο της οδού Κουμπάρη η Επιμελήτρια του Τμήματος κ. Πολύνα Κοσμαδάκη μάς ανέλυσε πολύ επεξηγηματικώς τη μόνιμη **Συλλογή Ζωγραφικής, Σχεδίων και Χαρακτικών του Μουσείου**. Περιλαμβάνει έργα ζωγραφικής και χαρακτικής κυρίως Ευρωπαίων αλλά και Ελλήνων καλλιτεχνών, που είτε επισκέφθηκαν ελληνικές περιοχές είτε εμπνεύστηκαν από την ελληνική ιστορία και παράδοση.

A.K.

Με άξονα την ιστορική πορεία του Ελληνικού έθνους συγκεντρώθηκαν στα **Ιστορικά Αρχεία** στο σπίτι της Πηνελόπης Δέλτα στην Κηφισιά έγγραφα, αρχεία και άλλα ιστορικά κειμήλια, τα οποία καλύπτουν τους τελευταίους τρεις αιώνες της πολιτικής ζωής. Στις 17

Μαΐου μας ξενάγησε ο Επιμελητής και Ιστορικός κ. Τάσος Σακελλαρόπουλος και μετά περπατήσαμε να δούμε το εγκαταλεειμένο σπίτι του Παύλου Μελά.

A.K.

Η Συλλογή Ιστορικών Κειμηλίων του Μουσείου

Την Τετάρτη 1 Ιουνίου ξεναγηθήκαμε στη **Συλλογή Ιστορικών Κειμηλίων** από τον Ιστορικό κ. Τάσσο Σακελλαρόπουλο. Η συλλογή περιλαμβάνει σημαντικά κειμήλια από το κίνημα του Φιλελληνισμού, τον Αγώνα για την Ελληνική Ανεξαρτησία, τη διακυβέρνηση του Ιωάννη Καποδίστρια (1828-1831), του Όθωνος (1833-1862) και του Γεωργίου Α' (1863-1913), από το Μακεδονικό Αγώνα και τις μεταρρυθμίσεις του Ελ. Βενιζέλου μέχρι και τη Μικρασιατική Καταστροφή του 1922.

Γ.Π.

Στις 13 Οκτωβρίου στο αμφιθέατρο του κεντρικού κτηρίου παρακολούθησαμε το **documentaire «ΝΟΣΤΟΣ»**, τη σκηνοθετική προσπάθεια της Sandrine Dumas να μας διηγηθεί μέσα από προσωπικές ιστορίες τη ζωή και το έργο της Θάλειας Φλωρά-Καραβία. Ένα κατάμεστο αμφιθέατρο γνώρισε μια σχετικώς άγνωστη αλλά ιδιαίτερος σημαντική και πρωτοπόρο Ελληνίδα ζωγράφο.

M.M.

ΕΚΔΡΟΜΕΣ

Στο διάστημα 22-25 Μαρτίου πραγματοποιήσαμε εκδρομή στη Μεσσηνία: **Καλαμάτα, αρχαία Μεσσήνη, Πύλο, Κορώνη**. Στην αρχαία Μεσσήνη μας περίμενε και μας ξενάγησε τόσο στο Μουσείο όσο και στον αρχαιολογικό χώρο ο ομ. Καθηγητής Αρχαιολογίας και ψυχή του τιτάνιου έργου κ. Πέτρος Θέμελης. Την επομένη επισκεφθήκαμε το κάστρο της Καλαμάτας, όπου ξεναγηθήκαμε από αρχαιολόγο της τοπικής Εφορείας, το Λαογραφικό Μουσείο και την εκκλησία των Αγίων Αποστόλων. Είχαμε επίσης την ευκαιρία να παρακολουθήσουμε την αναπαράσταση της απελευθέρωσης της Καλαμάτας από τους Τούρκους (1821), που οργάνωσε και φέτος ο Δήμος στους δρόμους της πόλης, παρουσία του Προέδρου της Δημοκρατίας κ. Πρ. Παυλόπουλου. Το απόγευμα ξεναγηθήκαμε στο Αρχαιολογικό Μουσείο Μεσσηνίας. Την τρίτη μέρα αναχωρήσαμε για Πύλο, όπου επισκεφθήκαμε το Ινστιτούτο Νέστωρ (Ερευνητικό Κέντρο Τεχνολογιών Βαθείας Θαλάσσης και Αστροσωματιδιακής Φυσικής). Στη συνέχεια ξεναγηθήκαμε στο Νιόκαστρο, όπου στο σωζόμενο Κτήριο Πασά, -το πρώτο Μουσείο έκθεσης ενάλιων αρχαιολογικών ευρημάτων στον Ελλαδικό χώρο- στεγάζεται η έκθεση «Βυθισμένα Ταξίδια». Επίσης, επισκεφθήκαμε μέσα στην πόλη την οικία Τσικλητήρα και την

Περιήγηση στο Νιόκαστρο

εκεί εκτεθειμένη συλλογή χαρακτηριστικών του René Puaux. Λόγω καιρού δεν καταφέραμε να μεταβούμε στη Σφακτηρία, οπότε αρκεστήκαμε στη θέα της από το Νιόκαστρο. Την ημέρα της επιστροφής επισκεφθήκαμε το κάστρο της Κορώνης.

Γ.Π.

Αφιερωμένο στην ορεινή Αρκαδία ήταν το Σάββατο 2 Απριλίου. Με τη συμβολή του υπογράφοντος οι εκδρομείς γνώρισαν το καθολικό της **νέας Μονής Φιλοσόφου**, κτίσμα του 1661 στο οποίο διασώζεται πλούσιος τοιχογραφικός διάκοσμος (περιλαμβάνων την προσωπογραφία του κτήτορος) της ίδιας περιόδου. Στη συνέχεια επισκεφθήκαν το Μουσείο Μ. Θεοδωράκη και τους νεώτερους ναούς του Αγ. Γεωργίου και της Παναγίας Ελοβίτισσας στη **Ζάτουνα**.

Σ.Ι.Α.

Ξενάγηση από την κ. Αλ. Χαραμή στην ανασκαφή του υπογείου του νέου Μουσείου Θηβών

κοφάγων, των αγγείων, ο λέοντας, τα κωδωνόσχημα ειδώλια, τα κοσμήματα, οι κούροι από το Πτώον αλλά και τα τόσα άλλα πολύ σπουδαία ευρήματα μας συγκίνησαν και μας έκαναν ξεκάθαρο πόσο αναγκαία ήταν η ανακαίνιση του μουσείου και η προσθήκη και νέων εκθεμάτων από τη Ρωμαϊκή και Βυζαντινή περίοδο.

Μ.Μ.

Παραμονές της επετείου του ΟΧΙ (25-29 Οκτωβρίου) πραγματοποιήσαμε την πενθήμερη αεροπορική εκδρομή μας στα **Χανιά** και το **Ρέθυμνο**. Πρώτος μας σταθμός οι τάφοι των Βενιζέλων και το πατρικό σπίτι του Ελ. Βενιζέλου στη Χαλέπα, που λειτουργεί πλέον ως μουσείο. Στη συνέχεια μεταβήκαμε στη Μονή Τζαγκαρόλων (17^{ος} αι.), ένα από τα πλουσιότερα μοναστήρια της Κρήτης, και, περνώντας από το πανέμορφο φαράγγι του Ελ. Βενιζέλου με τα κρι-κρι, επισκεφθήκαμε την παλαιά αρχοντική κατοικία του στο Θέρισο, αρχηγείο κατά τη διάρκεια του κινήματος του 1905. Τη δεύτερη μέρα γνωριμία με την πόλη των Χανίων: Μονή Αγ. Νικολάου Δομινικανών (πλατεία Σπλάντζιας), Μητρόπολη Χανίων, Αρχαιολογικό Μουσείο στο καθολικό της ενετικής Μονής του Αγ. Φραγκίσκου. Στη συνέχεια κατευθυνθήκαμε προς το Μάλεμε, όπου βρίσκεται το Γερμανικό Νεκροταφείο, και το Κολυμπάρι, όπου ξεναγηθήκαμε

στην Ι. Μ. Παναγίας της Οδηγήτριας (**Κυρά-Γωνιάς**). Κατόπιν επισκεφθήκαμε το χωριό Ομαλός στη μέση του ομώνυμου οροπεδίου και φθάσαμε μέχρι τη θέση Ξυλόσκαλο, από όπου αρχίζει το γνωστό φαράγγι της Σαμαριάς. Την τρίτη μέρα εξερεύνηση της νότιας πλευράς της Κρήτης: Βρύσες, Βάμος, Ασχύφου (παραδοσιακό σφακιανό χωριό), Φραγκοκάστελλο (14^{ος} αιώνας) και γεύμα στα ιστορικά Σφακιά. Την επομένη αναχωρήσαμε για το Μουσείο και τον αρχαιολογικό χώρο της Αρχαίας Ελεύθερας, όπου μας ξενάγησε ο επικεφαλής της πολυετούς ανασκαφής, Καθηγητής Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης κ. Νίκος Σταμπολίδης. Το Μουσείο εγκαινιάσθηκε τον περασμένο Ιούνιο και φιλοξενεί ευρήματα από το 3000π.Χ. έως το 1300μ.Χ. Στο τέλος της ξενάγησης η έκπληξη, κέρασμα με τσικονιδιά και παραδοσιακά εδέσματα με συνοδεία χορευτικού συγκροτήματος με τοπικές στολές σε κατάστημα της περιοχής. Επιστρέφοντας στα Χανιά επισκεφθήκαμε το Συμμεταχικό Νεκροταφείο στη Σούδα. Την πέμπτη μέρα αναχωρήσαμε για την Ι. Μ. Πρεβέλης, όπου και ξεναγηθήκαμε, και το Ρέθυμνο, όπου περιηγηθήκαμε το ενετικό Φρούριο της Φορτέτσας.

Γ.Π.

Την Κυριακή 6 Νοεμβρίου επισκεφθήκαμε το **Αρχαιολογικό Μουσείο Κορίνθου**, ένα από τα μεγαλύτερα της Ελλάδος, όσον αφορά στον πλούτο και στην ποιότητα των ευρημάτων που εκτίθενται. Η προσοχή μας επικεντρώθηκε στις δύο ανακαινισμένες αίθουσες του Μουσείου, όπου εκτίθενται πλέον οι «δίδυμοι κούροι». Ο αρχαιολόγος κ. Σωκράτης Κουρσούμης, υπεύθυνος του έργου ανακαίνισης, μάς ξενάγησε και στον αρχαιολογικό χώρο, μέσα στον οποίο βρίσκεται το Μουσείο. Γευματίσαμε δίπλα, με θέα τον αρχαιολογικό χώρο.

Α.Κ.

Ο υπεύθυνος μηχανικός της αναστήλωσης του Επικουρίου Απόλλωνος Κ. Παπαδόπουλος με το μικρό βοηθό του

Την Κυριακή 15 Μαΐου επισκεφθήκαμε το **Ναό του Επικουρίου Απόλλωνος** στις Βάσες της Φιγαλείας. Ο ναός ανεγέρθηκε περί το 420-410 π.Χ., αποδίδεται στον Ικτίνο και είναι ένα από τα καλύτερα σωζόμενα έργα της αρχαιότητας. Μας ξενάγησε ο εξαιρετικός υπεύθυνος μηχανικός αναστήλωσης του έργου κ. Κώστας Παπαδόπουλος με τον ενήμερο μικρό βοηθό του. Στη συνέχεια περπατήσαμε και γευματίσαμε στην Ανδρίτσαινα.

Α.Κ.

Στις 25 Σεπτεμβρίου και στις 2 Οκτωβρίου οι Φίλοι είχαμε την ευκαιρία να ξεναγηθούμε στο προσφάτως ανακαινισμένο **Αρχαιολογικό Μουσείο Θηβών**. Η κ. Αλεξάνδρα Χαραμή, Προϊσταμένη της Εφορίας Αρχαιοτήτων Βοιωτίας, μας μίλησε για τις ενότητες της έκθεσης, το ιστορικό της επέκτασης του μουσείου, την ανασκαφή στον υπόγειο χώρο και μας έκανε κοινωνούς της πολύ σπουδαίας ιστορίας της Θηβαϊκής γης ανά τους αιώνες. Το μεγαλείο και η καλλιτεχνική πρωτοπορία των μυκηναϊκών σαρ-

Ο Καθηγητής Ν. Σταμπολίδης επί το έργον στην Ελεύθερα

ΤΑΞΙΔΙΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Στο πλαίσιο των ταξιδιών στο εξωτερικό που πραγματοποιούν οι Φίλοι με κίνητρο ένα σημαντικό γεγονός, τον Οκτώβριο του 2011 επισκεφθήκαμε το **Παρίσι** για να ξεναγηθούμε στην έκθεση «**Στο βασίλειο του Μεγάλου Αλεξάνδρου - Αρχαία Μακεδονία**» στο Μουσείο του Λούβρου. Η έκθεση ήταν εξαιρετική, με περισσότερα από 60 σημαντικότερα εκθέματα, που προέρχονταν από τα Αρχαιολογικά Μουσεία της Θεσσαλονίκης, της Πέλλας, του Δίου, της Αμφίπολης

και της Βεργίνας. Το Μουσείο του Λούβρου επίσης είχε εκθέσει αντικείμενα, τα οποία προέρχονταν από τις ελληνικές, ετρουσκικές και ρωμαϊκές αρχαιότητες που έχει στην κατοχή του. Η ξενάγησή μας έγινε από ελληνόφωνο συνεργάτη του Λούβρου.

Ένα πλούσιο σε εμπειρίες ταξίδι έγινε το 2012, με ξεναγήσεις στα πιο γνωστά μουσεία των **Βρυξελλών**, της **Bruges**, της **Αμβέρσας**, της **Γάνδης** και του **Δουκάτου του Λουξεμβούργου**. Ακόμη, πραγματοποιήθηκε επίσκεψη των Φίλων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην καρδιά των Βρυξελλών, μετά από επικοινωνία με την Ευρωβουλευτή κ. Μαριέττα Γιαννάκου, με την οποία είχαμε την τιμή να συναντηθούμε και να συζητήσουμε. Επίσης, μας δόθηκε η ευκαιρία να επισκεφθούμε τους χώρους του κτηρίου.

Αρχείο ΦΜΜ

Οι εκδρομείς στην έδρα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στο Στρασβούργο

Εξαιρετικού ενδιαφέροντος ταξίδι οργανώθηκε το 2014 στην πόλη του **Στρασβούργου**, στο **Μέλανα Δρυμό**, στην Πανεπιστημιούπολη του **Freiburg**, στα **αλσατικά χωριά**, στο **Baden-Baden**, στη **Χαϊδελβέργη** και στη **Φρανκφούρτη**. Μετά την επίσκεψή μας στο κτήριο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου των Βρυξελλών θελήσαμε να δούμε τη δεύτερη έδρα του θεσμού στο Στρασβούργο. Το κτήριο μας εντυπωσίασε. Ξεναγηθήκαμε στους περισσότερους χώρους του, είδαμε τις σημαίες όλων των χωρών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τη γαλανόλευκη ανάμεσά τους και είχαμε την ευκαιρία να παρακολουθήσουμε μέρος της συνεδρίασης στην Αίθουσα της Ολομελείας.

Το **Μιλάνο** από το αεροπλάνο είναι εντυπωσιακό με τον περίφημο καθεδρικό ναό, το **Duomo**. Τον επισκεφθήκαμε το φετινό Ιούνιο και θαυμάσαμε τα vitraux του. Το Μουσείο του **Duomo**, το **Palazzo Morando**, η **Πινακοθήκη Brera**, το Μουσείο της **Scala** με τα σπάνια μουσικά όργανα και τα πορτρέτα συνθετών και λυρικών τραγουδιστών και της **Μαρίας**

Ξενάγηση στο Castello Sforzesco από τον κ. Ν. Βασιλάτο

Κάλλας, το **Castello Sforzesco** του 14^{ου} αιώνα –στο οποίο μας ξενάγησε ο ειδικός στα κάστρα κ. Νίκος Βασιλάτος–, οι ναοί του **San Lorenzo** και του Αγίου **Αμβροσίου**, πραγματική καταγίδια τέχνης και ομορφιάς. Η **Verona** με τις πλατείες, με τις ρωμαϊκές βασιλικές (**Duomo**, 12^{ος} αι.) και κυρίως με τη ρωμαϊκή αρένα του 1^{ου} μ.Χ. αι. είναι κι αυτή εντυπωσιακή. Το **Bergamo** με τις δύο πόλεις, την **Città Bassa** και την **Città Alta**, την **Piazza Vecchia** (1493) και το **Palazzo della Ragione** από το 12^ο αι. είναι πολύ όμορφο. Το **Sirmione** στη λίμνη **Garda**, μικρό και πανέμορφο ακόμη και με βροχή. Τέλος, οι λίμνες **Como** και **Maggiore** είναι μοναδικές. Το **Palazzo Borromeo** στη **Maggiore** είναι εκπληκτικής ομορφιάς, κυρίως οι κήποι του με τις λίμνες με τα κόκκινα νούφαρα και τα άσπρα παγώνια.

P.T.

ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ

Το Σωματείο μας σε συνεργασία με το Σύλλογο των Αθηναίων οργανώσαν εκδήλωση στις 7 Απριλίου αφιερωμένη στον ελληνολάτρη λογοτέχνη και δημοσιογράφο **Δημήτρη Λαζογιώργο-Ελληνικό**. Στην κατάμεστη αίθουσα του Συλλόγου των Αθηναίων στην οδό Κέκροπος στην Πλάκα, μίλησαν οι λογοτέχνες **Ελίνα Μαστέλλου-Γιαννάκη**, **Νίκος Καρράς**, **Δημήτρης Καραμιάλης** και **Γωγώ Αντζολετάκη**. Από όλους τονίστηκε η μεγάλη συμβολή του **Δ. Λαζογιώργου** στην ανάδειξη του νεοελληνικού πνεύματος και στην αναβάθμιση του ρόλου των πνευματικών ανθρώπων της χώρας, μέσω των εκπομπών του στο ραδιόφωνο και στην τηλεόραση, της δράσης του στο θέατρο και των διαλέξεών του, κυρίως δε με την έκδοση δεκάδων βιβλίων. Η εκδήλωση συνέπεσε με τα 10 χρόνια από το θάνατό του και με την έκδοση βιβλίου για τον τιμώμενο.

Νίκος Καρράς

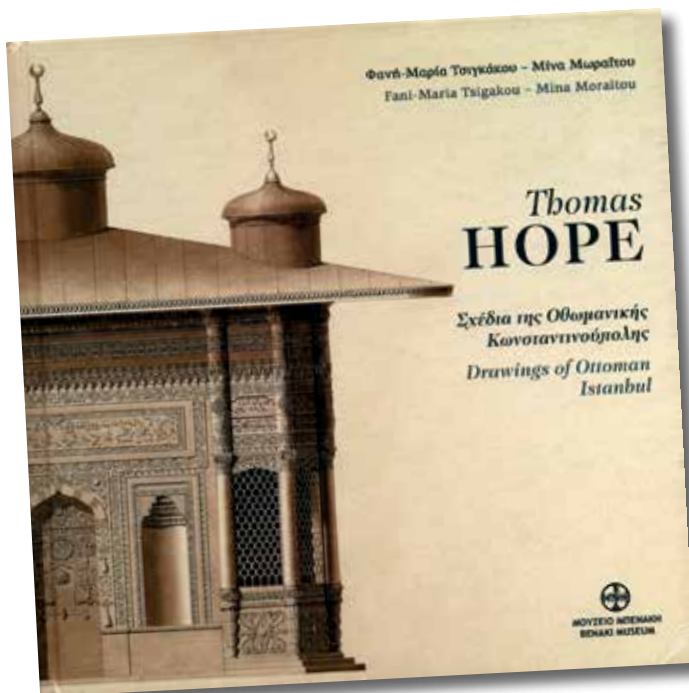
Κατά το παρελθόν έτος πραγματοποιήθηκαν ακόμη οι εξής διαλέξεις:

- 11 Φεβρουαρίου: «**Αρμονία μηχανισμών ζωής και θανάτου στη φυσιολογία του ανθρώπου**» (Μιχάλης Κουτσιλιέρης, Καθηγητής Ιατρικής του Πανεπιστημίου Αθηνών)
- 23 Φεβρουαρίου: «**Ο Γλύπτης Νίκος Περαντινός, ο τελευταίος γλύπτης του μαρμάρου**» (Στέλιος Λυδάκης, Καθηγητής Ιστορίας της Τέχνης του Πανεπιστημίου Αθηνών) και «**Ευδοκία Παπουλή, η ιδεολόγος ρεαλίστρια που πραγμάτωσε το όνειρο**» (Μερόπη Πρόεκα, ζωγράφος)
- 10 Μαρτίου: «**Σκωτία – Μάνη, ομοιώτητες και διαφορές**» (Νίκος Βασιλάτος, δικηγόρος-συγγραφέας)
- 17 Μαρτίου: «**Η τραγική τύχη μεγάλων έργων τέχνης. Καταστροφές, αλλοιώσεις, διασυρροί, αρπαγές**» (Στέλιος Λυδάκης, Καθηγητής Ιστορίας της Τέχνης του Πανεπιστημίου Αθηνών)
- 14 Απριλίου: «**Γνωριμία με τη βιβλιοδεσία. Η τέχνη και η καλλιτεχνία**» (Αλεξία Κοκκίνου, βιβλιοδέτης και συντηρήτρια)
- 29 Σεπτεμβρίου: «**Το αβέβαιο μέλλον του πρώην Βασιλικού Κτήματος Τατοΐου**» (Βασίλης Κουτσαβλής, Πρόεδρος του Σωματείου «Φίλοι Κτήματος Τατοΐου»)
- 11 Νοεμβρίου: «**Η πνευματική και καλλιτεχνική παραγωγή της Γενιάς του Μεσοπολέμου στην Πινακοθήκη του Νίκου Χατζηκυριάκου-Γκίκα**» (Άγγελος Δεληβορριάς)
- 15 Δεκεμβρίου: «**Σημαντικές στιγμές της Κυπριακής ποίησης μέχρι το 1974**» (Μιχάλης Παιδονόμος, ιατρός).

Στις 17 Οκτωβρίου οι Φίλοι τίμησαν τη μνήμη του παλαιού τους Προέδρου, ευπατρίδη **Νίκου Ρωκ Μελά**, μεγάλο δωρητή του Μουσείου Μπενάκη και πολυάριθμων άλλων φορέων ανά την Ελλάδα. Οι προσκεκλημένοι ομιλητές παρουσίασαν την προσωπικότητά του, τη βιβλιοθήκη του, την αγάπη του για την Αθήνα, την καίρια συμβολή του στην ίδρυση της Ε.Ο. Σ.Φ.Ι.Μ., τη δράση του ως Αντιπροέδρου του Σωματείου Αρχαιοπωλών, εμπειρογνώμονος του ΥΠ.Π.Ο. και ως μέλους της Διοικητικής Επιτροπής του Ιδρύματος Βασιλείου Γ. Μελά. Ακολούθησε στις 28 Νοεμβρίου τιμητική βραδιά για μια εξέχουσα προσωπικότητα των γραμμάτων και της πολιτικής, τον Ακαδημαϊκό, διατελέσαντα Πρωθυπουργό **Παναγιώτη Κανελλόπουλο** με αφορμή τη συμπλήρωση 30 χρόνων από το θάνατό του.

Σ.Ι.Α.

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

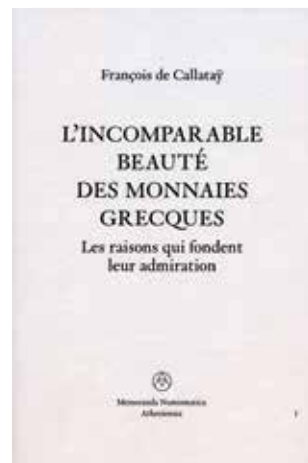
THOMAS HOPE

Σχέδια της Οθωμανικής Κωνσταντινούπολης.
Drawings of Ottoman Istanbul

Μίνα Μωραΐτου, Φανή-Μαρία Τσιγκάκου (επιμ.)

Μουσείο Μπενάκη 2016

ISBN: 978-960-476-190-6

FRANÇOIS DE CALLATAY

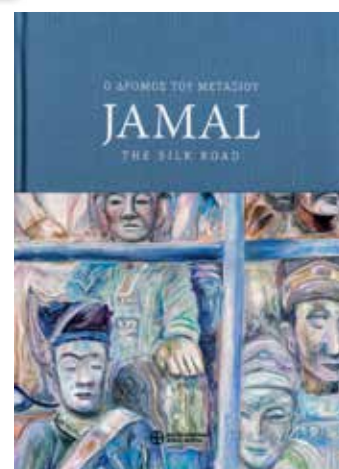
**L'incomparable beauté
des monnaies grecques.**
**Les raisons qui fondent leur
admiration**

Κοινωφελές Ίδρυμα Κοινωνι-
κού και Πολιτιστικού Έργου,
Μουσείο Μπενάκη 2016

Σειρά: Memoranda Numismatica
Atheniensia

ISSN: 2459-4008

ISBN: 978-960-476-191-3

JAMAL

**Ο δρόμος
του μεταξιού**

Μίνα Μωραΐτου (επιμ.)

Μουσείο Μπενάκη 2016

ISBN: 978-960-476-187-6

Αικατερίνη Κουμαριανού.
**Σελίδες για τη ζωή και
το έργο της**

(Συλλογικό έργο)

Μουσείο Μπενάκη 2016

Σειρά: Βιβλιοθήκη του Μου-
σείου Μπενάκη, Ιστορία 13

ISSN: 1790-7478,

ISBN: 978-960-476-195-1

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΛΒΟΣ

Έργα.

Τόμος Α' (Ποιητικά)

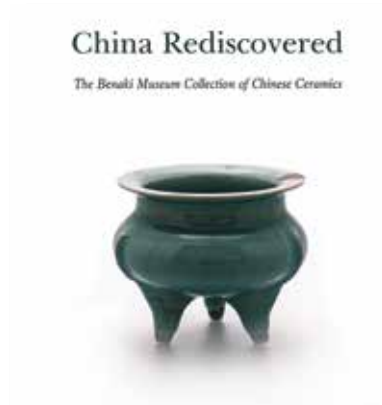
Luigi Trenti, Ευριπίδης

Γαραντούδης (επιμ.)

Μουσείο Μπενάκη 2016

ISSN: 1790-7578,

ISBN: 978-960-476-198-2

China Rediscovered.
**The Benaki Museum
Collection of
Chinese Ceramics**

Γιώργος Μαγγίνης

Μουσείο Μπενάκη 2016

ISBN: 978-960-476-193-7

Για τον Τίτο Πατρίκιο
(Συλλογικό έργο)

Μουσείο Μπενάκη 2016

Σειρά: Βιβλιοθήκη του Μου-
σείου Μπενάκη,

Τιμή ένκεν 5

ISSN: 1790-7478,

ISBN: 978-960-476-196-8

ΣΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΩΝ ΦΙΛΩΝ ΔΙΑΤΙΘΕΝΤΑΙ ΟΛΕΣ ΟΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ Μ. ΜΠΕΝΑΚΗ ΜΕ ΕΚΠΤΩΣΗ 20% ΓΙΑ ΤΑ ΜΕΛΗ

«...ΚΑΙ ΕΣΤΩ ΕΙΣ ΕΝΘΥΜΗΣΙΝ ΤΩΝ ΜΕΤΑΓΕΝΕΣΤΕΡΩΝ...»

Αθήνα, το σωτήριο έτος 1957

Οι άνθρωποι, η πόλη, η Ελλάδα σε όλη την επικράτεια προσπαθούν να επουλώσουν τις βαθιές πληγές που άφησαν ο πόλεμος και κυρίως η εμφύλια σύρραξη. Ιδιαίτερως η πρωτεύουσα και οι κάτοικοί της είχαν βιώσει χειρότερες εμπειρίες και ο απόηχος του αδελοφοντικού σπαραγμού ταλανίζει ακόμα κορμιά, ψυχές και νόες, χωρίς οίκτο. Παρά ταύτα, ο υπερήφανος ελληνικός λαός δείχνει για άλλη μια φορά πως μπορεί να αναγεννηθεί από τη στάχτη του. Ανασυγκροτεί τις δυνάμεις του και επανέρχεται στον αγώνα της ζωής.

Όπως γνωρίζουμε από πληροφορίες που αντλούμε από την *Ιστορία του Δήμου Αθηναίων* (Δημητρίου Αλ. Γέροντα, 1972), το 1957 ο προϋπολογισμός του Δήμου εμφανίζει σοβαρά ελλείμματα(!) και ο «πρώτος τη τάξει» Δήμος της χώρας αναγκάζεται να οδηγηθεί σε δανεισμό. Με την είσπραξη του πρώτου μέρους του δανείου εξαγγέλλεται ευρύ πρόγραμμα οδοποιίας, ηλεκτροφωτισμού, υπονόμων, βελτίωσης της καθαριότητας, ανακατασκευής και δημιουργίας νέων πλατειών, κέντρων νεότητας κ.ά. Επίσης, ο Δήμαρχος Πανσανίας Κατσώτας και το Δημοτικό Συμβούλιο τιμούν το Μητροπολίτη Μακάριο της Κύπρου, τον Αντιστράτηγο Γεώργιο Γρίβα-Διγενή και τη μνήμη των Κυπρίων ηρώων Μ. Καραολή και Α. Δημητρίου. Δεν παραλείπουν να ευχαριστήσουν την Αμερικανική Σχολή Κλασικών Σπουδών, η οποία λίγους μήνες πριν αποπεράτωσε τα έργα της αναστήλωσης στην εντυπωσιακή πλέον στοά του Αττάλου της Αρχαίας Αγοράς. Επιπλέον, αποδίδουν τιμές στη Μεγάλη του Γένους Σχολή στο Φανάρι Κωνσταντινουπόλεως, που από το 1454 υπήρξε το πνευματικό φυτώριο του ελληνισμού και εξακολου-

θεί να προσφέρει ελληνική παιδεία. Μάλιστα, αποφασίζουν η πλατεία στη συνάντηση των λεωφόρων Βασ. Σοφίας και Βασ. Κωνσταντίνου να αποκτήσει το όνομα του σπουδαίου αυτού Ιδρύματος.

Φαίνεται πως η οικονομική κατάσταση της χώρας δεν είναι ικανοποιητική, καθώς ο Δήμος Αθηναίων συχνά-πυκνά διαμαρτύρεται επειδή ζητεί διαπλατύνσεις των δρόμων και άλλες μεταρρυθμίσεις ευεργετικές για την πόλη και «οι προτάσεις του προσκρούουν εις την αδιαφορίαν της υπηρεσίας Οικισμού του Υπουργείου Δημοσίων Έργων» (Κώστας Μπίρης). Οι κάτοικοι της ελληνικής υπαίθρου εγκαταλείπουν τις εστίες τους και αναζητούν τη Γη της Επαγγελίας στην πρωτεύουσα. Καθώς ο κόσμος πληθαίνει, αποφασίζεται η εγκατάσταση αυτόματων φωτεινών σηματοδοτών στο κέντρο της πόλης και η μονοδρόμηση των κεντρικών οδικών αρτηριών. Φανταστείτε, λοιπόν, έως τότε την Αθήνα χωρίς... «Γρηγόρη και Σταμάτη»!

Την ίδια χρονιά περατώνεται η νέα διαρρύθμιση της πλατείας Συντάγματος με τη διεύρυνση των οδών Όθωνος και Γεωργίου Α'. Παράλληλα, ξεκινά η εκτέλεση εργασιών

στην πλατεία Ομονοίας (Εφημερίδα *Ελευθερία*, 31/12/57). Συνεχίζονται οι ανασκαφές στη Νότια Κλιτύ της Ακροπόλεως, αλλά η μεγάλη είδηση είναι πως ολοκληρώνεται η διαμόρφωση των περιπάτων της Ακροπόλεως και του λόφου των Μουσών (Φιλοπάππου) (1954-1957) από τον έξοχο Δημήτρη Πικιώνη. Το υπέροχο αυτό έργο κρίθηκε ως διατηρητέο μνημείο σύγχρονης αρχιτεκτονικής από την UNESCO το 1996.

Τις καλές αυτές ειδήσεις έρχονται να αμαυρώσουν οι κατεδάφισεις ωραίων μνημείων του κλασικισμού και του ρομαντισμού που στόλιζαν την αναγεννημένη Αθήνα του 19^{ου} και του 20^{ου} αι. Όπως η κατεδάφιση του Μεγάλου Σαριπόλου (1862) στην Πλατεία Ομονοίας, του Αμαλείου Ορφανοτροφείου (1857), κατεδάφιση και ανακατασκευή του αρχικού κτηρίου του Ξενοδοχείου της Μεγάλης Βρεταννίας εις βάρος της αισθητικής αλλά προς όφελος της επιχείρησης κ.ά. Η όψη της νεοκλασικής Αθήνας με τους δροσερούς κήπους μεταλλάσσεται... «Ως φωνή βοώντος εν τη ερήμω» ακούγεται η διαμαρτυρία του φωτισμένου Δασκάλου Δημητρίου Πικιώνη (1887-1968): «Παραμορφώνομε εσσεί την εικόνα της ένδοξης αυτής γης... Μα τι το όφελος, η ύβρις μένει. Τίποτα πια δεν μπορεί να την απαλείψει, θα μείνει εις τον αιώνα. Τρισμέγιστη είναι η ενοχή μας. Κι όχι μονάχα απέναντι του εαυτού μας, μα έναντι της μνήμης

Εργασίες αναδιαμόρφωσης της Πλατείας Ομονοίας στα τέλη της δεκαετίας του 1950 (Α. Μαργακόπουλος, Αρχείο Κ. Μεγαλοκονόμου. Η άλλη Ελλάδα 1950-1965, Αθήνα 2007, 39)

Η Στοά του Αττάλου πριν (1953) και μετά (1956) τις εργασίες ανακατασκευής (Α. Papageorgiou-Venetas, Athens. The ancient heritage and the historic cityscape in a modern metropolis, Athens 1994, 243)

των περασμένων, έναντι του μέλλοντος και έναντι όλων των λαών της οικουμένης» (*Γαίας ατίμωσις*, ομιλία στο Αθηναϊκό Τεχνολογικό Ινστιτούτο, 1954).

Ωστόσο η «πρόοδος» φέρνει και καλές ειδήσεις: Ενοποιείται το «θηρίο» με τον ηλεκτρικό σιδηρόδρομο, κατασκευάζεται επίγεια και ηλεκτροδοτούμενη γραμμή και συνάμα ο σταθμός της Κηφισιάς. Ουσιαστικώς, τελειοποιούνται τα έργα και ενώνεται σιδηροδρομικώς η Αθήνα με την Κηφισιά. Την ίδια εποχή ανατίθεται η ανάπλαση του εργοστασίου ζυθοποιίας FIX (από τον ιδρυτή Karl Fuchs) στον αρχιτέκτονα Τάκη Ζενέτο (1926-1977) και οι Αθηναίοι θα γνωρίσουν μια νέα αρχιτεκτονική πρόταση του μεταπολεμικού μοντερνισμού. Στην κεντρική λεωφόρο Ελευθερίου Βενιζέλου ανοίγει τις πύλες της η νεόδμητη Αρχαιολογική Εταιρεία πάνω σε σχέδια

του Ι. Αντωνιάδη. Τη διάθεση των Αθηναίων «ανεβάζει» η χορωδία *Παλιά Αθήνα* των Πλακιωτών του Σπύρου Σορμαΐνη. Η χάρη της θα φθάσει ως τη φιλόξενη αίθουσα του *Παρνασσού*.

Όσο για τους λάτρεις του Μουσείου Μπενάκη, έρχεται το καλύτερο: το Μάιο του 1957 ιδρύεται το Σωματείο των Φίλων του Μουσείου Μπενάκη, που θα σταθεί πολύτιμος αρωγός των σκοπών του Ιδρύματος σε καλές και δύσκολες μέρες.

Φέτος, το σωτήριο έτος 2017, που συμπληρώνουμε τα εξηντάχρονα των Φίλων του Μουσείου μας, ευχόμαστε να τα χιλιάσει! Και για το μοναδικό και ανεπανάληπτο Μουσείο Μπενάκη, από καρδιάς ευχόμαστε τα καλύτερα εις το διηνεκές!

Αρετής Σκουμπουρδή

N. Χατζηκυριάκος-Γκίκας, John Craxton και Patrick Leigh Fermor στην Ύδρα

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΕΝΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΚΤΗΡΙΟ

20 Ιανουαρίου – 12 Μαρτίου

Αγαπημένη θεία Λένα.

Η ζωή και το έργο της Αντιγόνης Μεταξά

Ένα ντοκυμανταίρ και μία έκθεση

7 Ιουνίου – 3 Σεπτεμβρίου

GHIKA - CRAXTON

- LEIGH FERMOR

Η γοητεία της ζωής στην Ελλάδα

Επιμέλεια: Εβίτα Αράπογλου,
Sir Michael Llewellyn-Smith,
Ian Collins, Ιωάννα Μωραΐτη
Διοργάνωση: Ίδρυμα Λεβέντη
σε συνεργασία με το Μουσείο Μπενάκη

ΚΤΗΡΙΟ ΟΔΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

9 Φεβρουαρίου – 12 Μαρτίου

Κατερίνα Ζαχαροπούλου.

Το κουκλόσπιτο της Petronella Oortman

Επιμέλεια: Συραγώ Τσιάρα
Διοργάνωση: Μουσείο Μπενάκη
και Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης
– Κρατικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης

ΤΜΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΚΤΗΡΙΟ

Κουμπάρη 1, Αθήνα

Αρ. τηλ.: 210 3671000

Τετάρτη, Παρασκευή: 9:00-17:00

Πέμπτη, Σάββατο: 9:00-24:00

Κυριακή: 9:00-15:00

ΚΤΗΡΙΟ ΟΔΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Πειραιώς 138 & Ανδρονίκου

Αρ. τηλ.: 210 345 3113

Πέμπτη, Κυριακή: 10:00-18:00

Παρασκευή, Σάββατο: 10:00-22:00

ΜΟΥΣΕΙΟ ΙΣΛΑΜΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Αγ. Ασωμάτων 22 & Διπύλου 12

Αρ. τηλ.: 210 325 1311

Πέμπτη, Παρασκευή, Σάββατο, Κυριακή:

10:00-18:00

ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΝΙΚΟΥ

ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΥ - ΓΚΙΚΑ

Κριεζώτου 3, Αθήνα

Αρ. τηλ.: 210 361 5702, 210 363 0818

Παρασκευή, Σάββατο: 10:00-18:00

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ

Εμμ. Μπενάκη 38 & Στεφ. Δέλτα, Κηφισιά

Αρ. τηλ.: 210 807 9878, 210 808 1896

Δευτέρα-Πέμπτη: 10:00-15:00

(κατόπιν τηλεφωνικής συνεννόησης)

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΠΠΑ

Ανακρέοντος 38, Ζωγράφου

Αρ. τηλ.: 210 777 3946

Τρίτη, Παρασκευή, Κυριακή: 10:00-14:00

ΑΡΧΕΙΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ

Πειραιώς 138 & Ανδρονίκου

Αρ. τηλ.: 210 345 3113

Τετάρτη, Πέμπτη: 10:00-14:00

(κατόπιν τηλεφωνικής συνεννόησης)

ΜΕΝΤΗΣ

Πολυφύμου 6, Αθήνα

Αρ. τηλ.: 210 347 8792

Τρίτη-Σάββατο 10:00-15:00

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Κουμπάρη 1, Αθήνα

Αρ. τηλ.: 210 3671027

Δευτέρα-Πέμπτη: 9:00-15:00